МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему: Удосконалення обліку і внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0714 – ОАК-з
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

освітньої програми Облік, аналіз, контроль в управлінні підприємством
(код і назва освітньої програми)

О. І. Воробей
(ініціали та прізвище)

Керівник: д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА, Меліхова Т.О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент: к.е.н., доцент, доцент кафедри ОАОА Подмешальська Ю.В.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

до захисту

Запоріжжя
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ

Кафедра Обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(код та назва)
Освітня програма Облік, аналіз, контроль в управлінні підприємством
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
«04» 03 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Воробей Олександр Іванович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Удосконалення обліку і внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг»

керівник роботи Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «27» лютого 2025 року № 318-с
2. Строк подання студентом роботи 02.12.2025
3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних вчених економістів, періодична література, інтернет-ресурси, дані обліку і звітності
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
1. Теоретичні основи обліку і внутрішнього контролю операцій з цінними паперами
2. Облік операцій з цінними паперами та фінансовий аналіз ТОВ «Процес Інжиніринг»
3. Пропозиції щодо удосконалення обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг»
4. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 1. Права на цінні папери та права за цінними паперами. 2. Інтереси користувачів щодо здійснення операцій з цінними паперами. 3. Первинні документи, які оформляються при операціях з цінними паперами. 4. Мета, завдання та типові помилки внутрішнього контролю операцій з цінними паперами. 5. Складові елементи наказу про облікову політику стосовно операцій із цінними паперами власної емісії. 6. Облік придбання акцій та

облігацій. 7. Аналіз ліквідності ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020-2024 роки. 8. Робочий документ контролера ЦП-2 «Перевірка правильності документального оформлення операцій з цінними паперами». 9. Аналітична відомість 1 «Рух і залишки цінних паперів». 10. Аналітична відомість 3 «Оцінка та переоцінка цінних паперів». 11. Робочий документ контролера ЦП-1 «Зведена відомість результатів внутрішнього контролю операцій з цінними паперами». 12. Робочий документ контролера ЦП-3 «Перевірка правильності кореспонденції рахунків за операціями з цінними паперами».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		
2	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		
3	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		

7. Дата видачі завдання 04.03.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	*Складання робочого плану, визначення предмету, мети та завдань досліджень*	*Жовтень 2025*	викон
2	*Огляд літературних джерел, періодичних та наукових видань з теми дослідження*	*Жовтень 2025*	викон
3	*Робота над 1 розділом*	*Жовтень 2025*	викон
4	*Робота над 2 розділом*	*Жовтень 2025*	викон
5	*Робота над 3 розділом*	*Жовтень 2025*	викон
6	*Підготовка до публікації наукової статті та тез доповіді*	*Жовтень-листопад 2025*	викон
7	*Оформлення роботи згідно ДСТУ та методичних рекомендацій*	*Листопад 2025*	викон
8	*Попередній захист роботи*	*Грудень 2025*	викон
9	*Нормоконтроль*	*Грудень 2025*	викон
10	*Підготовка остаточного варіанту роботи, презентаційного матеріалу, доповіді*	*Грудень 2025*	викон
11	*Захист роботи*	*Грудень 2025*	викон

Студент _____ О. І. Воробей
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Т. О. Меліхова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ Ю. С. Синиця
(підпис) (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Воробей О. І. Удосконалення обліку і внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування, науковий керівник Меліхова Т. О. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні, кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, 2025.

Досліджено теоретичні основи обліку і внутрішнього контролю операцій з цінними паперами. Показано облік операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг». Проведено фінансовий аналіз ТОВ «Процес Інжиніринг». Проведено внутрішній контроль операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг». Надано пропозиції щодо удосконалення обліку і внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг».

Ключові слова: ОБЛІК, ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ, ОПЕРАЦІЇ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Vorobei O. Improving Accounting and Internal Control of Securities Transactions at Process Engineering LLC.

Qualification work for obtaining a higher education degree of master in the specialty 071 – Accounting and Taxation, scientific supervisor Melikhova T. Zaporizhzhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu.M. Potebnya, Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit, 2025.

The theoretical foundations of accounting and internal control of securities transactions have been studied. The accounting of securities transactions at Process Engineering LLC has been presented. A financial analysis of Process Engineering LLC has been conducted. Internal control of securities transactions at Process

Engineering LLC has been carried out. Proposals for improving the accounting and internal control of securities transactions at Process Engineering LLC have been provided.

Keywords: ACCOUNTING, INTERNAL CONTROL, SECURITIES TRANSACTIONS, FINANCIAL ANALYSIS, IMPROVEMENT

ЗМІСТ

ВСТУП 7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ 11
1.1 Законодавчо-нормативні джерела обліку операцій з цінними паперами 11
1.2 Облік операцій з цінними паперами 29
1.3 Внутрішній контроль операцій з цінними паперами 40
2 ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ТОВ «ПРОЦЕС ІНЖИНІРИНГ» 47
2.1 Загальна характеристика ТОВ «Процес Інжиніринг» 47
2.2 Облік операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг» 49
2.3 Фінансовий аналіз ТОВ «Процес Інжиніринг» 55
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ТОВ «ПРОЦЕС ІНЖИНІРИНГ» 65
3.1 Внутрішній контроль операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг» 65
3.2 Удосконалення обліку операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг» 77
3.3 Удосконалення внутрішнього контролю операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг» 79
ВИСНОВКИ 87
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 91
ДОДАТКИ 98

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах розвитку фінансового ринку України операції з цінними паперами стають одним із ключових напрямів інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. Вони забезпечують диверсифікацію фінансових ресурсів, формування прибутковості капіталу та підвищення ліквідності підприємств. Водночас динамічність ринку, коливання вартості фінансових інструментів, наявність біржових і позабіржових операцій зумовлюють необхідність чіткого ведення бухгалтерського обліку таких операцій та посилення системи внутрішнього контролю.

Облік цінних паперів виступає важливим інформаційним інструментом управління фінансовими активами підприємства, оскільки від правильності його ведення залежить достовірність фінансової звітності, оцінка інвестиційної привабливості та ефективність управлінських рішень. Водночас внутрішній контроль є невід'ємною складовою системи корпоративного управління, що забезпечує своєчасне виявлення ризиків, недопущення порушень у процесі придбання, зберігання, реалізації та переоцінки цінних паперів.

Проблемними питаннями обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Бутинець Ф. Ф., Давидов Г. М., Кулаковська Л. П., Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Піча Ю. В., Сахарцева І. І., Усач Б. Ф. та інші. Автори розглядають дане питання зі своєї точки зору та акцентують увагу на різних аспектах ведення обліку та контролю векселів. Проте саме питання обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами, а саме акцій, облігацій розкрито недостатньо і потребує подальшого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Робота виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту ім.

Ю.М. Потебні Запорізького національного університету «Теоретико-методичні та практичні підходи щодо удосконалення обліку, аналізу, оподаткування та контролю в управлінні підприємством» (державний реєстраційний номер: 0123U100372). Автором запропоновано удосконалення обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг».

Мета та завдання роботи. Метою роботи є дослідження обліку і внутрішнього контролю операцій з цінними паперами та їх удосконалення на ТОВ «Процес Інжиніринг».

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні завдання:

- дослідити теоретичні основи обліку і внутрішнього контролю операцій з цінними паперами;
- показати обліку операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг»;
- провести фінансовий аналіз ТОВ «Процес Інжиніринг»;
- провести внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг»;
- надати шляхи щодо удосконалення обліку і внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг».

Об'єктом дослідження є процес обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг».

Предметом дослідження є існуючі підходи до ведення обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг».

Інформаційною базою магістерської роботи стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, періодична література, інтернет-ресурси, а також дані обліку і звітності на ТОВ «Процес Інжиніринг».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в: удосконаленні обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг» до найбільш важливих слід віднести:

- правильне ведення обліку операцій з цінними паперами у запропонованих аналітичних відомостях забезпечить достовірність та відповідність фінансової звітності підприємства. Раціонально побудована система обліку дозволяє своєчасно відображати операції з цінними паперами від їх придбання до їх реалізації, що обґрунтовує сучасний погляд на проблеми ведення обліку і оподаткування.

- побудова ефективної системи внутрішнього контролю сприяє підвищенню рівня управління, своєчасному виявленню відхилень даних обліку даним перевірки, що допоможе знизити ризики, зменшити помилки, зловживання та витрати. Удосконалення методики перевірки, а саме розроблені форми тесту, плану, програми, робочих документів внутрішнього контролю за операціями з цінними паперами є передумовою правильності визначення фінансових результатів, що попереджає помилки, зменшує вірогідність фінансових санкцій та підвищує прибутки підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості впровадження практичних рекомендацій у діяльність ТОВ «Процес Інжиніринг», що дозволить підвищити ефективність роботи підприємства (довідка про впровадження № ___ від _____).

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові методи: абстрактно-логічний метод (метод порівняння, метод групування абсолютних, середніх, відносних величин) та балансовий метод (метод деталізації, графічний метод).

Апробація результатів дослідження. Найважливіші положення та висновки магістерської роботи доповідалися на конференції:

Воробей О. І. Меліхова Т. О. Теоретичні аспекти обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами. *Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України (в умовах воєнного стану та*

поствоєнний період) : матеріали XIX Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 28-29 листопада 2025 року) (подано до друку).

Основні пропозиції автора щодо обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами на ТОВ «Процес Інжиніринг» знайшли відображення у статті:

Воробей О. І., Меліхова Т. О., Меліхов Є. В. Удосконалення обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами: сучасний погляд у спеціальності облік і оподаткування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2026. № 1 (подано до друку).

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст магістерської роботи виконаний на ___ сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі __ рисунки та ___ таблиць. Список використаних джерел складається із __ найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

1.1 Законодавчо-нормативні джерела обліку операцій з цінними паперами

Першим кроком у життєвому циклі цінних паперів є їхня емісія, етапом якої є розміщення – продаж цінних паперів першим власникам, які набувають статусу інвесторів. Розміщення – це операція з цінними паперами на первинному ринку.

Далі цінні папери починають свій обіг на вторинному ринку. Власники продають цінні папери іншим особам, які їх купують і стають новими власниками, тобто відбуваються операції з купівлі-продажу цінних паперів. Для облігацій як боргових цінних паперів життєвий цикл закінчується погашенням – припиненням їхнього обігу та анулюванням [24].

У процесі обігу цінні папери можуть бути предметом інших правочинів, тож необхідно звернутися до законодавства для розуміння правової природи операцій з цінними паперами [60].

На відміну від наукової літератури та практики у законодавстві використовується термін не «операції з …», а «операції щодо цінних паперів».

Операції щодо цінних паперів визначаються у законодавстві України як дії учасника фондового ринку, які призводять до набуття чи припинення прав власності на цінні папери або обмеження обігу цінних паперів та/або реалізації прав за цінними паперами [48].

Операції щодо цінних паперів здійснюють емітенти, серед яких міські ради (якщо вони приймають рішення про емісію облігацій місцевих позик), комунальні підприємства (якщо вони приймають рішення про емісію облігацій підприємств), а також інвестори та професійні учасники фондового ринку – торговці цінними паперами як на організованому ринку, де діють інші професійні учасники – фондові біржі, так і на неорганізованому ринку (поза фондовою біржею) [35].

Здійснення операцій щодо цінних паперів неможливе без депозитарної системи, що забезпечує облік прав власності на цінні папери та прав за цінними паперами, а також облік обмежень обігу цінних паперів [53].

Потрібно знати, що таке права власності, а також чітко розрізняти права на цінні папери (речові права) та права за цінними паперами (зобов'язальні права). Основу цих знань складає Цивільний та Господарський кодекси України (відповідно – ЦК і ГК України), закони України «Про цінні папери та фондовий ринок» [5] та «Про депозитарну систему» [4]. Розуміння співвідношення понять «права на цінні папери» та «права за цінними паперами» дає вже аналіз самого поняття «цінний папір». Визначення цінного паперу наведено у частині першій ст. 194 ЦК України, у абзаці другому частини першої ст. 163 ГК України та у ст. 3 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» [5]. Усі ці три визначення є тотожними.

Цінним папером є документ установленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, яка має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам. Облігації належать до емісійних цінних паперів. Видавати можна тільки неемісійний цінний папір (наприклад, вексель), а от в облігацій завжди має бути емітент [55].

Отже, для будь-якого емісійного цінного паперу, зокрема облігації, характерними є наступні ознаки: 1) цінний папір – це документ; 2) цінний папір має бути встановленої форми; 3) цінний папір має містити відповідні реквізити; 4) цінний папір має посвідчувати грошове або інше майнове право, що визначає взаємовідносини між емітентом і власником цінного паперу; 5) цінний папір передбачає виконання зобов'язань емітентом; 6) цінний папір передбачає можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам [56].

Зміст права власності на цінні папери та прав за цінними паперами розкривається у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Права на цінні папери та права за цінними паперами

Види права	Юридичне забезпечення	Право на отримання
Право володіння	- юридично забезпечена можливість фактичного безпосереднього панування особи над річчю	Право отримати сертифікат цінних паперів при «документарній» формі існування цінного паперу. При «бездокументарній» формі існування право володіння нівелюється
Право користування	юридично забезпечена можливість власника здобувати з майна, що йому належить, його властивості для задоволення своїх особистих та/або майнових потреб	Акція – право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також низку немайнових права. Облігація – право повернення емітентом номінальної вартості у передбачений умовами емісії облігацій строк та виплатити доход за облігацією.
Право розпорядження	юридично забезпечена можливість визначати долю майна (юридичну або фактичну)	Право відчужити цінні папери новому власнику за правочином (купівля-продаж, дарування, позика, заповіт). Можливість визначення фактичної долі цінного паперу (споживання, знищення) не проявляється

Джерело: [56]

Класифікація інвестиційних операцій залежить від статусу інвестора [60].

Операції індивідуального інвестування – інвестиційні операції громадян для задоволення індивідуальних потреб, пов’язаних зі збереженням та примноженням особистих заощаджень, та юридичних осіб для розвитку індивідуальної господарської діяльності [53].

Операції спільного (колективного) інвестування – інвестиційні операції, що здійснюються інститутами спільного інвестування (ІСІ), пов’язані з

акумулюванням коштів індивідуальних інвесторів для отримання прибутку від вкладення в цінні папери [35].

Закон України «Про інститути спільного інвестування» передбачає існування ІСІ диверсифікованого, недиверсифікованого, спеціалізованого або кваліфікаційного виду [3].

Інститут спільного інвестування вважається диверсифікованим, якщо він одночасно відповідає таким вимогам: 1) сумарна вартість цінних паперів одного емітента в активах інституту спільного інвестування не перевищує 10 % загального обсягу цінних паперів відповідного випуску цінних паперів такого емітента; 2) сумарна вартість цінних паперів, які становлять активи інституту спільного інвестування в обсязі, що перевищує 5 % загального обсягу випуску цінних паперів, на момент їх придбання не перевищує 40 % вартості чистих активів; 3) не менш як 70 % загальної вартості активів інституту спільного інвестування становлять кошти, у тому числі на банківських депозитних рахунках, ощадні (депозитні) сертифікати, банківські метали, облігації підприємств та облігації місцевих позик, державні цінні папери, а також цінні папери, що допущені до торгів на фондовій біржі [24].

До спеціалізованих інститутів спільного інвестування належать фонди облігацій.

До складу активів спеціалізованого фонду облігацій можуть входити: 1) кошти в національній та іноземній валюті; 2) депозити в національній та іноземній валюті; 3) ощадні (депозитні) сертифікати; 4) облігації підприємств; 5) облігації іноземних емітентів, що перебувають в обігу на іноземних фондових біржах, перелік яких визначається комісією; 6) державні облігації України; 7) облігації місцевих позик; 8) іпотечні облігації; 9) привілейовані акції українських емітентів; 10) цінні папери спеціалізованих фондів державних цінних паперів; 11) цінні папери спеціалізованих біржових індексних фондів, до індексного кошику яких входять виключно облігації; 12) похідні (деривативи), базовим активом яких є активи, зазначені у пунктах 1-8 [43].

Структура активів спеціалізованого фонду облігацій повинна одночасно відповідати таким вимогам: 1) загальна вартість облігацій місцевих позик не може перевищувати 40 % загальної вартості активів фонду; 2) загальна вартість облігацій іноземних емітентів, що перебувають в обігу на іноземних фондових біржах, перелік яких визначається НКЦПФР, не може перевищувати 20 % загальної вартості активів фонду; 3) загальна вартість цінних паперів спеціалізованих фондів державних цінних паперів та спеціалізованих біржових індексних фондів не може перевищувати 20 % загальної вартості активів фонду; 4) загальна вартість привілейованих акцій не може перевищувати 10 % загальної вартості активів фонду; 5) загальна сума зобов'язань одного банку не може перевищувати 25 % загальної вартості активів фонду [55].

Спеціалізованим фондам облігацій забороняється: 1) розміщувати в зобов'язання одного банку більше ніж 20 % загальної вартості активів фонду; 2) придбавати або додатково інвестувати в облігації підприємств, іпотечні облігації та облігації місцевих позик одного емітента більше ніж 15 % загальної вартості активів фонду; 3) придбавати або додатково інвестувати в цінні папери одного спеціалізованого фонду більше ніж 10 % загальної вартості активів фонду [60].

Спекулятивна операція з цінними паперами – вид операції, яка має за мету одержання прибутку за рахунок різниці у ринковій вартості цінних паперів, що може виникати у часі, і характеризується особливо високим рівнем ризику, що бере на себе суб'єкт операції – спекулянт. Спекулянт купує (продає) цінні папери з метою продати (купити) їх у майбутньому за більш сприятливою ціною. Успіх спекулянта залежить від того, наскільки вдало він прогнозує тенденції зміни ціни відповідних цінних паперів, що розглядаються як інструмент спекуляції [48].

Спекулятивні операції класифікуються за ступенем складності.

Проста позиційна спекулятивна операція передбачає відкриття окремої позиції щодо певних цінних паперів у розрахунку на одержання

спекулятивного прибутку за підсумками закриття (ліквідації) цієї позиції. Характеризується особливо високим рівнем ризику, але має значний потенціал прибутковості [43].

Складна спекуляція передбачає одночасне відкриття декількох позицій щодо одних або різних цінних паперів, і має на меті одержання спекулятивного прибутку у вигляді сукупного результату від закриття (ліквідації) цих позицій. Характеризується відносно незначним рівнем ризику, але має низький потенціал прибутковості. Складні спекуляції здійснюються за допомогою похідних фінансових інструментів на строковому ринку [18].

Маржинальна торгівля – це здійснення операцій з цінними паперами на фондовій біржі на умовах надання позики (позички) клієнту грошима та/або цінними паперами. При цьому можливий збиток від операцій на дату виконання угоди має бути покритий за рахунок маржі клієнта [38].

Маржа – завдаток (гарантійний грошовий внесок), що забезпечує можливість отримати у тимчасове користування позику (позичку) грошима або товарами, які використовуються для здійснення спекулятивних біржових операцій при маржинальній торгівлі. Від простої позики маржинальна відрізняється тим, що одержувана сума грошей (або вартість отриманих акцій) зазвичай перевищує розмір маржі. Зазвичай маржа (маржинальна вимога) виражається у відсотках (%) як відношення суми застави до суми угоди (наприклад, 25%) або як співвідношення часток [30].

Біржовий ринок означає, що операції з цінними паперами (торги) ведуться у спеціально відведеному місці, іменованому біржею [34].

Біржа – організація, що отримала від державного регулюючого органу ліцензію на організацію торгівлі цінними паперами. Особливість біржової торгівлі полягає в тому, що торги ведуться за чітко встановленими правилами. З огляду на це біржовий ринок визнається організованим ринком, на якому:

- торги здійснюються впродовж певного часу, так званих торгових сесій;

- торгівля проводиться відповідно до регламенту (правил) біржі, всі учасники торгів зобов’язані дотримуватися цих прави;

- біржа слугує гарантом виконання угод, тобто продавцю цінних паперів гарантовано отримання коштів, а покупцеві – цінних паперів; до біржової торгівлі допускаються цінні папери лише надійних емітентів [22].

Позабіржові операції з цінними паперами, зокрема з облігаціями, означають, що купівля-продаж та інші операції здійснюються без участі біржі, не за її правилами, а так, як домовляться між собою інвестори – продавець і покупець. При цьому участь торговця цінними паперами у вчиненні правочину щодо облігацій є обов'язковою, окрім дарування, спадкування, правонаступництва цінних паперів, а також вчинення правочинів, пов'язаних з виконанням судових рішень [34].

Відповідно до Закону України «Про цінні папери і фондову біржу», цінний папір – це грошовий документ, який засвідчує право власності або право позики, а також встановлює відносини між емітентом і власником, передбачає можливість виплати доходу (дивіденди, відсотки), а також передачі прав іншим особам [23].

До цінних паперів за законом належать – акції, облігації, векселі, інвестиційні сертифікати, інші фінансові інструменти [48].

Закон регулює порядок випуску (емісії), обігу, передачі, обліку прав власності/кредитних прав, а також діяльність посередників, депозитарні та клірингові процедури [69].

Правове визначення, що акція – це іменний цінний папір, який засвідчує майнові права акціонера: на частку в статутному капіталі, на частину прибутку (дивіденди), право голосу, частку майна при ліквідації, а також немайнові права, передбачені законодавством [35].

Вексель як цінний папір також підпадає під визначення цінного папера – він засвідчує кредитне зобов'язання, право отримати кошти або інші активи від емітента/векселедавця [26].

В Україні облік цінних паперів вели відповідно до національних стандартів – серед них ключові для цінних паперів: НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [9], НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [10].

Ці стандарти встановлюють, як визнаються, оцінюються, відображаються в обліку і звітності операції з цінними паперами, зокрема: придбання, утримання, переоцінка, продаж або інше вибуття [56].

Згідно зі НП(С)БО 12, собівартість фінансової інвестиції (цінного папера) включає ціну придбання, комісії, мита, податки, інші витрати, необхідні для доведення придбання до стану готовності до використання або продажу [9].

Якщо цінний папір класифікується як фінансовий інструмент – застосовується НП(С)БО 13, де прописані правила первісного визнання, оцінки, переоцінки, обліку доходів/витрат, коригування за справедливою вартістю, учинення резервів під знецінення [10].

Також під найменування «цінні папери» в обліку потрапляють як активи (фінансові інвестиції або фінансові інструменти), а при операціях емісії – змінюється капітал або зобов'язання. Для розкриття інформації – можуть застосовуватись інші стандарти, наприклад НП(С)БО 24 «Прибуток на акцію», якщо підприємство – емітент акцій [11].

Практична значимість для обліку акцій, облігацій, векселів наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Практична значимість для обліку акцій, облігацій, векселів

Вид цінного папера / операція	Як застосовуються стандарти / закон
Придбання акцій або облігацій як інвестицій	Закон дає право володіння; НП(С)БО 12 [9], НП(С)БО 13 [10] – оцінка, первісне визнання, облік собівартості.
Утримання / переоцінка інвестиційного портфеля	НП(С)БО 13 [10] – справедлива вартість, резерви знецінення, облік доходів.
Емісія власних акцій або облігацій	Закон регулює порядок випуску; бухгалтерський облік – зміну капіталу або зобов'язань.
Отримання/виплата відсотків, дивідендів, купонів	НП(С)БО 13 (доходи) [10], НП(С)БО 24 (для акцій) [11], розкриття інформації у звітності.
Продаж або вибуття цінних паперів	Закон – право відчуження; бухгалтерський – списання активу, відображення фінрезультату.
Облік векселів як цінних паперів	Закон визнає вексель цінним папером; бухгалтерський – як фінансовий інструмент або інвестиція.

Джерело: згруповано автором

Відображення фінансових інвестицій у звітності вимагає чіткого вибору методу оцінки на дату балансу, який повинен відповідати вимогам нормативних актів. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» встановлює диференційований підхід до балансової оцінки різних категорій фінансових активів, спрямований на максимально достовірне відображення їх економічної сутності та ризиків. Згідно з цим стандартом, обраний метод оцінювання безпосередньо залежить від характеру інвестицій та намірів інвестора щодо їх подальшого використання.

Узагальнену відповідність між видами фінансових інвестицій та методами їх оцінки на звітну дату наведено в таблиці 1.3 [38].

Таблиця 1.3 – Оцінка фінансових інвестицій на дату балансу згідно з вимогами Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»

Види фінансових інвестицій	Оцінка, що застосовується для відображення інвестицій на дату балансу
Інвестиції в: асоційовані, дочірні, спільні підприємства	1) вартість, визначена за методом участі в капіталі 2) справедлива вартість. Цей метод використовується для обліку фінансових інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства за наявності однієї з умов:а) фінансові інвестиції придбані та утримаються виключно для продажу протягом дванадцяти місяців з дати придбання; б) асоційоване або дочірнє підприємство ведуть діяльність в умовах, які обмежують його здатність передавати кошти інвестору протягом періоду, що перевищує дванадцять місяців. 3) собівартість з врахуванням зменшення корисності Цей метод використовується за наявності однієї з умов, зазначених у п. 2, у разі неможливості визначення справедливої вартості інвестиції
Фінансові інвестиції, що придбані та утримуються до їх погашення (боргові цінні папери)	Амортизована собівартість
Фінансові інвестиції, що придбані та утримуються з метою їх продажу	1) справедлива вартість; 2) собівартість з врахуванням зменшення корисності (якщо справедливу вартість визначити неможливо)

Джерело: згруповано автором

Таким чином, вимоги НП(С)БО 12 консолідують принцип оцінки фінансових інвестицій за їх економічним змістом, а не лише юридичною формою. Установлений стандартом підхід передбачає пріоритетність методу участі в капіталі для інвестицій, що надають суттєвий вплив, та використання амортизованої собівартості для боргових інструментів, що утримуються до погашення. Застосування справедливої вартості або собівартості з урахуванням знецінення виступає альтернативою в обмежених, чітко визначених випадках, що підкреслює прагнення до відображення реальної економічної вигоди від інвестицій та забезпечення консервативного підходу у разі невизначеності. Реалізація цих положень забезпечує формування репрезентативної та корисної інформації про фінансові інвестиції в звітності підприємства.

В контексті глобалізації економічних відносин та інтеграції українських підприємств у міжнародні ринки особливої актуальності набуває порівняльний аналіз національної та міжнародної систем обліку фінансових інструментів. Методологічні підходи, закладені у Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) та Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ), мають як спільні концептуальні основи, так і суттєві відмінності в деталізації, класифікації та практичній реалізації. Зіставлення ключових аспектів цих систем дозволяє визначити рівень їх схожості, ідентифікувати специфіку застосування та оцінити перспективи подальшої гармонізації українського та міжнародного законодавства з обліку.

Порівняння НП(С)БО та МСФЗ наведено у таблиці 1.4 [69].

Таблиця 1.4 – Порівняння НП(С)БО та МСФЗ

Питання	НП(С)БО	МСФЗ (IFRS)
Основні стандарти	НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [9], НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [10]	МСФЗ 9 «Financial Instruments», МСБО 32, МСФЗ 7 [73]
Рівень деталізації	Більш спрощений підхід, мінімальна класифікація	Дуже детальна класифікація, чіткі моделі оцінки та знецінення
Застосування	Переважно для внутрішньої фінзвітності підприємств України	Використовується глобально для міжнародної звітності

Джерело: згруповано автором

Таким чином, проведене порівняння засвідчує, що міжнародна система обліку, яка представлена стандартами МСФЗ 9, МСБО 32 та МСФЗ 7, характеризується вищим рівнем деталізації, комплексними моделями класифікації, оцінки та знецінення фінансових інструментів, що зумовлено її глобальним призначенням для забезпечення прозорості та порівнянності звітності на міжнародному рівні. На відміну від міжнародних стандартів, НП(С)БО 12 та 13, що діють в Україні показують більш спрощений підхід, орієнтований переважно на задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів та здійснення регуляторних вимог національного законодавства. Зазначені відмінності підкреслюють різницю в користувачах та складності економічних відносин, що обліковуються, а також визначають вектор майбутніх змін національної системи обліку відповідно до міжнародних принципів для підвищення інвестиційної привабливості українських суб'єктів господарювання.

Класифікація фінансових інвестицій є визначальним етапом їх подальшого відображення в обліку, оскільки саме віднесення активу до певної категорії диктує вибір методу його оцінки, механізм визнання доходів та витрат, а також характер розкриття інформації у звітності. Відмінності в концептуальних підходах до класифікації між національною та міжнародною системами обліку є принциповими. Якщо НП(С)БО традиційно орієнтуються на формальний критерій, а саме строк утримання активу (довгостроковий чи поточний), то МСФЗ застосовують економічно обґрунтовані критерії, пов'язані з управлінням інвестиціями та характеристикою грошових потоків. Класифікація цінних паперів наведено у таблиці 1.5 [29].

Таблиця 1.5 – Класифікація цінних паперів

Елемент	НП(С)БО	МСФЗ
1	2	3
Категорії фінінвестицій	Довгострокові та поточні фінансові інвестиції	Три основні категорії: Амортизована вартість VOCI (справедлива вартість через інший сукупний дохід) FVTPL (справедлива вартість через прибутки/збитки)

Продовження таблиці 1.5

1	2	3
Критерії класифікації	Переважно строк утримання	Модель бізнесу + характер грошових потоків (SPPI-тест)
Акції	Обліковуються як фінансові інвестиції	Акції не можуть оцінюватися за амортизованою вартістю, лише FVOCI або FVTPL

Джерело: згруповано автором на підставі [29]

Отже, зіставлення класифікаційних моделей виявляє фундаментальну відмінність між формальним підходом НП(С)БО, що грунтується на часовому критерії, та економічно-орієнтованим підходом МСФЗ, в якому категорія активу (за амортизованою вартістю, FVOCI чи FVTPL) визначається цілями його утримання (бізнес-модель) та тестом на виключно виплату основної суми боргу та відсотків (SPPI-тест). Міжнародна система реалізує більш гнучку та сутнісну модель, спрямовану на відображення економічної реальності операцій, тоді як національна система зберігає більш спрощену структуру.

Первісне визнання фінансових інвестицій в обліку встановлює їх балансову вартість, яка є базою для подальших процедур оцінки та розрахунків фінансового результату. Підходи до формування первісної вартості, визначені національними та міжнародними стандартами, демонструють як концептуальну схожість принципу включення всіх безпосередніх витрат на придбання, так і важливі процедурні розбіжності. Ці розбіжності виникають через різну логіку взаємодії між правилами первісного визнання та подальшої класифікації активів, зокрема щодо обліку транзакційних витрат. Первісне визнання цінних паперів наведено у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Первісне визнання цінних паперів

Питання	НП(С)БО	МСФЗ
Первісна оцінка	За собівартістю (ціна + комісії + супутні витрати)	За справедливою вартістю + транзакційні витрати (крім FVTPL)
Комісії брокера	Включаються у первісну вартість	Уключаються, крім інструментів FVTPL, де вони списуються на витрати відразу

Джерело: згруповано автором на підставі [29]

Проведене порівняння засвідчує, що базовий принцип оцінки за первісною вартістю (собівартістю) є загальним для обох систем. Однак, НП(С)БО застосовують уніфікований підхід, згідно з яким усі безпосередні витрати на придбання, включно з брокерськими комісіями, капіталізуються та формують первісну вартість інвестиції незалежно від її подальшого облікового статусу. На відміну від цього, МСФЗ інтегрують правило первісного визнання із загальною класифікаційною моделлю: для інструментів, що оцінюються за справедливою вартістю через прибутки та збитки (FVTPL), транзакційні витрати не включаються в балансову вартість, а визнаються у складі витрат періоду відразу, що узгоджується з віднесенням подальших змін справедливої вартості на фінансовий результат. Це підкреслює більш послідовне обґрунтоване зв'язання етапів обліку у міжнародних стандартах.

Оцінка фінансових інвестицій на кожну звітну дату є ключовим етапом формування достовірної фінансової звітності, оскільки від вибраного методу залежить відображення реальної вартості активів та суми потенційних збитків. Вибір підходу до оцінки визначається системою бухгалтерського обліку (НП(С)БО або МСФЗ) та класифікацією конкретного інструменту, що призводить до суттєвих відмінностей у визначенні балансової вартості та процедурах тестування на знецінення. Ці відмінності стосуються допустимих методів оцінки для різних категорій інвестицій, вимог до визначення справедливої вартості та складності моделей визнання кредитних збитків.

Вартісна оцінка в обліку наведено у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 – Вартісна оцінка в обліку

Питання	НП(С)БО	МСФЗ
Довгострокові інвестиції	Можуть оцінюватися за собівартістю, якщо немає ринкової ціни	Оцінюються за справедливою вартістю або амортизованою вартістю залежно від категорії
Поточні фінінвестиції	Оцінюються за справедливою вартістю	Так само, але із суворішими вимогами до визначення справедливої вартості
Знецінення	Розрахунок резерву за простою схемою	Модель очікуваних кредитних збитків (ECL) – значно складніша

Джерело: згруповано автором на підставі [29]

Таким чином, аналіз підходів до оцінки виявляє тенденцію до поступового ускладнення методів від національних стандартів до міжнародних. НП(С)БО пропонують більш спрощену модель: для довгострокових інвестицій допускається використання первісної собівартості за відсутності ринкової ціни, що може призводити до відриву балансової вартості від ринкової реальності; знецінення оцінюється за відносно простою схемою резервування. На відміну, МСФЗ прив'язують метод оцінки до категорії активу та вимагають обов'язкового використання справедливої вартості або амортизованої вартості, а для визнання збитків від знецінення впроваджують комплексну модель очікуваних кредитних збитків (ECL), яка враховує понесені та очікувані майбутні втрати. Це забезпечує більш оперативне, превентивне та ринково-орієнтоване відображення вартості фінансових активів і пов'язаних з ними ризиків у міжнародній звітності.

Відображення доходів від фінансових інвестицій є критично важливим компонентом формування достовірного фінансового результату підприємства. Методологія визнання та вимірювання таких доходів, зокрема дивідендів, процентних надходжень та результатів від вибуття цінних паперів, регламентується обліковими стандартами і може суттєво відрізнятися залежно від застосовуваної системи звітності. Ці відмінності стосуються як критеріїв визнання доходу, так і механізмів його розрахунку (наприклад, використання ефективної процентної ставки), а також вибору фінансової звітної форми для відображення прибутку або збитку. Доходи за цінними паперами наведено у таблиці 1.8.

Таблиця 1.8 – Доходи за цінними паперами

Вид доходу	НП(С)БО	МСФЗ
Дивіденди	Визнаються за фактом прийняття рішення про виплату	Визнаються при виникненні права на отримання
Відсотки	Нараховуються за методом ефективної ставки, але часто спрощено	Тільки за методом ефективної процентної ставки (EIR)
Прибуток/збиток від продажу	Порівняння балансової вартості та ціни продажу	Включаються у P/L або OCI залежно від класифікації інструмента

Джерело: згруповано автором на підставі [22]

Аналіз підходів до визнання доходів свідчить, що МСФЗ притримуються більш строгих та принципових правил, які безпосередньо пов'язані з економічною суттю активу та його класифікацією. Так, визнання дивідендів обумовлено настанням права акціонера, а не лише формальним рішенням; відсотки обов'язково розраховуються за методом ефективної ставки, що забезпечує правильне розподілення доходу за періодами; а фінансовий результат від продажу може відображатися або у складі прибутків/збитків (P/L), або через інший сукупний дохід (OCI) залежно від початкової категорізації інструмента. У системі НП(С)БО спостерігається більш спрощений, формальний підхід (визнання дивідендів за фактом рішення) та більша практична гнучкість у виборі методів нарахування відсотків, що може призводити до меншої точності у відображенні економічної вигоди за період. Це підтверджує загальну тенденцію МСФЗ до послідовного застосування принципу нарахування та сутнісного відображення операцій.

Облік власної емісії цінних паперів, будучи відображенням взаємодії підприємства з інвесторами на ринку капіталу, має вирішальне значення для коректного формування статей пасиву балансу, а саме власного капіталу та фінансових зобов’язань. Відмінності між національною та міжнародною системами обліку в даному контексті проявляються не стільки в загальній логіці (акції – капітал, облігації – зобов’язання), скільки в глибині та суворості аналізу економічної сутності емітованих інструментів. Міжнародні стандарти, зокрема МСБО 32, вимагають ретельного розмежування між елементами власного капіталу та фінансовими зобов’язаннями,. Емісія власних цінних паперів (акцій, облігацій) наведено у таблиці 1.9.

Таблиця 1.9 – Емісія власних цінних паперів (акцій, облігацій)

Елемент	НП(С)БО	МСФЗ
Розміщення акцій	Відображається через капітал (номінал + емісійний дохід)	Аналогічно, але строгі правила щодо розмежування equity та liability
Облігації	Відображаються як зобов’язання	Поділ на компоненти: борговий + можливий опціон (IAS 32)

Джерело: згруповано автором на підставі [22]

Отже, порівняльний аналіз показує, що облік емісії акцій є концептуально схожим у обох системах, оскільки заснований на принципі віднесення надходжень до власного капіталу, проте МСФЗ застосовують значно більш чіткі критерії для ідентифікації інструмента як власного капіталу, вимагаючи відсутності договірних зобов'язань по передачі фінансових активів. Найбільш принципова відмінність виявляється в обліку боргових інструментів: якщо за НП(С)БО облігація, як правило, відображається як єдине зобов'язання, то МСБО 32 вимагає поділу складних фінансових інструментів на компоненти – борговий (який оцінюється за амортизованою вартістю) та опціонний (часто власний капітал). Цей підхід забезпечує більш точне відображення сутності зобов'язання та вартості власного капіталу, підкреслюючи пріоритет змісту над формою в МСФЗ.

Облік векселів як одного з найпоширеніших видів боргових цінних паперів потребує чіткого визначення їх облікової категорії, механізму амортизації дисконту чи премії та процедур оцінки на предмет знецінення. Підходи, закладені в національних та міжнародних стандартах, демонструють істотну різницю у ступені формалізації та обов'язковості виконання процедур, що безпосередньо впливає на точність визнання фінансового результату за період та відображення реальної вартості інструменту. Ключові відмінності стосуються критеріїв класифікації, методів розподілу фінансових ефектів дисконту/премії та вимог до створення резервів за кредитними збитками. Векселі (боргові інструменти) наведено у таблиці 1.10.

Таблиця 1.10 – Векселі (боргові інструменти)

Питання	НП(С)БО	МСФЗ
Облік векселя	Як дебіторська/кредиторська заборгованість або фінінвестиція	Оцінка за амортизованою вартістю або FVTPL залежно від SPPI-тесту
Дисконт/премія	Може визнаватися поступово	Амортизується за методом ефективної процентної ставки
Резерви під знецінення	Створюються вибірково	Обов'язкові за ECL-моделлю

Джерело: згруповано автором на підставі [22]

Порівняння підходів до обліку векселів засвідчує перехід від більш формального та дозвільового трактування в НП(С)БО до структурованої та обов'язкової моделі в МСФЗ. Національна система надає більшу свободу у класифікації (як заборгованість чи інвестиція) та варіативність в амортизації дисконту, тоді як облік резервів може здійснюватися вибірково. Однак, МСФЗ жорстко прив'язують облік до класифікаційної моделі: інструмент оцінюється за амортизованою вартістю лише за умови проходження SPPI-тесту, дисконт/премія амортизується виключно за методом ефективної ставки, а створення резервів під очікувані кредитні збитки (ECL-модель) є обов'язковим для всіх відповідних активів. Ці вимоги забезпечують системне відображення кредитних ризиків та точної фінансової звітності.

Формування обліково-аналітичного забезпечення операцій з цінними паперами має бути спрямоване на задоволення інформаційних потреб широкого кола зацікавлених сторін (стейкхолдерів), кожна з яких має свої цілі для аналізу такої діяльності. Ідентифікація та систематизація цих інтересів є критичною для побудови ефективної системи складання фінансової звітності та внутрішнього контролю, оскільки саме вони визначають перелік, деталізацію та надійність необхідної інформації. Інтереси користувачів щодо здійснення операцій з цінними паперами наведено на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 показує різні інтереси основних груп користувачів, а саме: власників (максимізація прибутку та вартості), керівництва (ефективне управління портфелем та контроль ризиків), інвесторів та кредиторів (оцінка платоспроможності та доходності), державних органів (контроль за дотриманням законодавства та оподаткування) та інших контрагентів (оцінка фінансової стійкості). Така багатогранність інформаційних запитів підкреслює необхідність комплексного підходу до обліку та звітності, який повинен одночасно забезпечувати: достовірність для контролю, прозорість для інвесторів, оперативність для менеджменту та повноту для регуляторних органів.

Рисунок 1.1 – Інтереси користувачів щодо здійснення операцій з цінними паперами

Джерело: [40]

Таким чином, система обліку операцій з цінними паперами виступає інформаційною базою, що задовольняє сукупність потреб, забезпечуючи функціонування та розвиток суб'єкта господарювання.

1.2 Облік операцій з цінними паперами

Сучасний розвиток видів цінних паперів (акції, облігації, деривативи) створює потребу в правильності ведення обліку та проведені внутрішнього контролі операцій з ними. Незадовільне ведення обліку та відсутність ефективного внутрішнього контролю може призвести до порушення законодавства, виникнення фінансових санкцій та збільшення витрат, спотворення фінансової звітності.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності регулює НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [37].

Первинні документи з обліку операцій з цінними паперами можуть бути наступними: договори купівлі-продажу; акти приймання-передачі; виписки банку; внутрішні накази та розпорядження; платіжні інструкції; довідки бухгалтерії [54].

Первинні документи, які оформляються при операціях з цінними паперами наведено у таблиці 1.11.

Таблиця 1.11 – Первинні документи, які оформляються при операціях з цінними паперами

№	Назва документу	Шифр типової форми	Особа, що складає	Особа, що підписує
1	2	3	4	5
1	Договір купівлі-продажу		Директор	Директор, головний бухгалтер
2	Прибутковий касовий ордер	КО-1	Головний бухгалтер	Головний бухгалтер, касир
3	Видатковий касовий ордер	КО-2	Касир	Головний бухгалтер, директор, касир
4	Накладна		Головний бухгалтер	Головний бухгалтер, директор, особа, що прийняла і здала накладну
5	Платіжне доручення		Платник-покупець	Головний бухгалтер, директор
6	Виписка банку		Касир	Касир, платник

Продовження таблиці 1.11

1	2	3	4	5
7	Довідка бухгалтерії		Головний бухгал-тер, бухгалтер	Головний бухгалтер, бухгалтер
8	Розрахунок бухгалтерії		Головний бухгал-тер, бухгалтер	Головний бухгалтер, бухгалтер

Джерело: згруповано автором

Таким чином, первинні документи створюють інформаційну основу для бухгалтерського обліку та для здійснення подальшого контролю.

Аналітичний облік цінних паперів має за мету деталізацію інформації про фінансові інвестиції, що наведено у таблиці 1.12.

Таблиця 1.12 – Аналітичний облік цінних паперів

Вид цінного паперу	Розрізи аналітичного обліку
Акції вітчизняних акціонерних товариств	За акціонерними товариствами й видами акцій із зазначенням номінальної і фактичної вартості
Акції іноземних акціонерних товариств	За акціонерними товариствами та видами акцій в гривнях та іноземній валюті, в акцій вони випущені
Ощадні сертифікати	У розрізі установ банку і строків відшкодування грошових коштів
Облігації	За строками, видами та емітентами із забезпеченням можливості одержання даних про фінансові інвестиції в Україні і за кордоном а, також у національній та іноземній валюті

Джерело: згруповано автором

Така система створює гнучку інформаційну базу для проведення портфельного аналізу, оцінки ризиків, дотримання нормативів та формування пояснень до фінансової звітності.

Рахунки для обліку цінних паперів наведена у таблиці 1.13.

Таблиця 1.13 – Рахунки для обліку цінних паперів

Група ЦП	Рахунок обліку	Характеристика
1	2	3
Придбані довгострокові фінансові інвестиції	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	призначений для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, тощо.

Продовження таблиці 1.13

1	2	3
Придбані короткострокові фінансові інвестиції	35 «Поточні фінансові інвестиції»	ведеться облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, у тому числі депозитних сертифікатів.
Зобов’язання за придбані довгострокові цінні папери	52 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями»	призначено для обліку розрахунків з іншими особами за випущеними та сплаченими власними облігаціями строком погашення більше дванадцяти місяців з дати балансу.
Векселя одержані на забезпечення довгострокової дебіторської заборгованості	182 «Довгострокові векселі одержані»	ведеться облік векселів, одержаних на забезпечення довгострокової дебіторської заборгованості.
Векселя одержані на забезпечення короткострокової дебіторської заборгованості	34 «Короткострокові векселі одержані»	ведеться облік заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи, надані послуги та за іншими операціями, яка забезпечена векселями.
Векселя видані на забезпечення довгострокової кредиторської заборгованості	51 «Довгострокові векселі видані»	ведеться облік розрахунків з постачальниками, підрядниками та іншими кредиторами за матеріальні цінності, виконані роботи, отримані послуги та за іншими операціями, заборгованість за якими забезпечена виданими векселями та не є поточним зобов'язанням.
Векселя видані на забезпечення короткострокової кредиторської заборгованості	62 «Короткострокові векселі видані»	ведеться облік розрахунків за заборгованістю постачальникам, підрядникам та іншим кредиторам за одержані сировину, матеріали, товари, послуги, роботи та за іншими операціями, на яку підприємством видані векселі.
Доходи від фінансової діяльності	73 «Інші фінансові доходи»	призначено для обліку доходів, які виникають у ході фінансової діяльності підприємства, зокрема дивідендів, відсотків та інших доходів від фінансової діяльності, які не обліковуються на рахунку 72 «Дохід від участі в капіталі».
Витрати від фінансової діяльності	95 «Фінансові витрати»	ведеться облік витрат на проценти та інших витрат підприємства, пов'язаних із запозиченнями.
Фінансовий результат від фінансових операцій	792 «Результат фінансових операцій»	визначається прибуток (збиток) від фінансових операцій підприємства.

Джерело: згруповано авторами на підставі [66]

Синтетичний облік операцій з цінними паперами здійснюється на сукупності рахунків бухгалтерського обліку, які узагальнюють інформацію відповідно до їх економічного змісту та строку обігу.

Типова кореспонденція рахунків наведена у таблиці 1.14.

Таблиця 1.14 – Типова кореспонденція рахунків

Операція	Дебет	Кредит	Коментар
Придбання довгострокових фінансових інвестицій	14	311	Відображення купівлі цінних паперів
Придбання короткострокових фінансових інвестицій	35	311	Відображення купівлі цінних паперів
Отримання дивідендів	311	73	Дохід від інвестицій у власний капітал
Продаж фінансових активів та отримання коштів	311	35	Реалізація фінансових активів
Отримано короткостроковий вексель від покупців	34	361	Замість оплати отримано короткостроковий вексель від покупців
Видано короткостроковий вексель постачальникам	631	62	Замість оплати видано короткостроковий вексель постачальникам
Нараховані відсотки за користування короткостроковим векселем	952	684	Відсотки за короткостроковим векселем віднесені до фінансових витрат

Джерело: згруповано авторами на підставі [26]

Облік придбання акцій інших підприємств наведено у таблиці 1.15.

Таблиця 1.15 – Облік придбання акцій інших підприємств

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Придбано акції як довгострокові фінансові інвестиції	141, 142	311
2	Придбано акції як поточні інвестиції	352	311
3	Відображено брокерську комісію	949	311
4	Отримано дивіденди від акцій	311	731
5	Продано акції, що перебували в інвестиційному портфелі	311	352
6	Визнано фінансовий результат від продажу акцій (дохід)	352	741
7	Визнано збиток від знецінення акцій	975	141, 352

Джерело: згруповано автором

Облік придбання облігацій наведено у таблиці 1.16.

Таблиця 1.16 – Облік придбання облігацій

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Придбано державні/корпоративні облігації	142, 143, 352	311
2	Нараховано відсотковий дохід по облігаціях	373	732

Продовження таблиці 1.16

1	2	3	4
3	Отримано відсотки	311	373
4	Продано облігації	311	352
5	Визнано прибуток від продажу облігацій	352	741
6	Визнано збиток від продажу	975	352
7	Амортизація дисконту за облігаціями	373	732

Джерело: згруповано автором

Облік емісії (випуск) власних акцій наведено у таблиці 1.17.

Таблиця 1.17 – Облік емісії (випуск) власних акцій

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Надійшли кошти від первинного розміщення акцій	311	40
2	Додатково оплачено емісійний дохід	311	421
3	Реєстраційні витрати, пов’язані з емісією	421	311
4	Коригування номінальної вартості акцій	40	421, 422

Джерело: згруповано автором

Таким чином, система рахунків для обліку цінних паперів організовується на принципі чіткого розмежування активів, зобов'язань, капіталу та результатів діяльності. Активні рахунки (14, 35, 34, 182) відображають власні інвестиції та отримані векселі з поділом за строком обігу. Пасивні рахунки (52, 51, 62) відображають власні боргові зобов'язання за випущеними облігаціями та векселями. Розподільчі рахунки доходів і витрат (73, 95) показують фінансові результати від інвестування та обслуговування власних зобов'язань, які в кінцевому підсумку фіксуються на результативному рахунку 792. Дана система забезпечує методологічно правильне та повне відображення всіх аспектів обігу цінних паперів у бухгалтерському балансі та звіті про фінансові результати.

Облік викупу власних акцій підприємством наведено у таблиці 1.18.

Таблиця 1.18 – Облік викупу власних акцій підприємством

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Викуплено власні акції	451	311
2	Анульовано викуплені акції	401	451
3	Різниця між номіналом та вартістю викупу (збиток)	442	451
4	Різниця між номіналом та вартістю викупу (прибуток)	451	421

Джерело: згруповано автором

Облік викупу та випуску власних облігацій наведено у таблиці 1.19.

Таблиця 1.19 – Облік викупу та випуску власних облігацій

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Емісія облігацій – отримано кошти	311	521
2	Нараховано відсоткові витрати	951	684
3	Сплачено відсотки	684	311
4	Викуплено частину власних облігацій	521	311
5	Дисконтування облігацій (якщо застосовується)	952	521

Джерело: згруповано автором

Облік розрахунків векселями (видані та отримані) наведено у таблиці 1.20.

Таблиця 1.20 – Облік розрахунків векселями (видані та отримані)

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Видано вексель постачальнику	631	62
2	Погашено вексель грошовими коштами	62	311
3	Отримано вексель від покупця	34	361
4	Отримано кошти за векселем	311	34
5	Дисконт за векселем (дохід)	34	733
6	Перенесення простроченого векселя	38	34
7	Списання безнадійного векселя	944	34

Джерело: згруповано автором

Облік інших операцій з цінними паперами наведено у таблиці 1.21.

Таблиця 1.21 – Облік інших операцій з цінними паперами

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Отримано інвестиційний сертифікат	352	311
2	Отримано дохід від інвестиційного сертифіката	311	733
3	Переоцінка акцій/облігацій за справедливою вартістю (зростання)	14, 352	740
4	Переоцінка (зниження вартості)	975	14, 352

Джерело: згруповано автором

Платники податку на прибуток зобов’язані вести облік фінансових результатів від торгівлі цінними паперами окремо від іншої діяльності. Відповідно до чинної редакції п.п. 153.8.1 ПКУ облік здійснюється у розрізі двох категорій цінних паперів:

- цінні папери, що перебувають в обігу на фондовій біржі;

- цінні папери, що не перебувають в обігу на фондовій біржі [39].

Для кожної з цих груп фінансовий результат визначається згідно з положеннями НП(С)БО, зокрема НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [33].

Фінансовий результат за кожною операцією визначається на індивідуальній основі:

- прибуток – позитивна різниця між доходом від відчуження цінних паперів та витратами, понесеними на їх придбання;
- збиток – від'ємна різниця між доходом і витратами [38].

Підхід відповідає вимогам НП(С)БО: фінансові інвестиції первісно відображаються за собівартістю, яка включає ціну придбання, комісії, податки та інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням (п. 4 НП(С)БО 12).

Для боргових цінних паперів застосовується спеціальний порядок:

- із доходу від продажу/погашення виключаються нараховані, але не отримані проценти, які оподатковуються окремо за правилами п. 137.18 ПКУ та визнаються доходом згідно з НП(С)БО 15;
- витрати на придбання таких паперів зменшуються на суму сплачених продавцю процентів, якщо це передбачено умовами випуску [31].

Процентні доходи визнаються за методом нарахування відповідно до п. 20 НП(С)БО 15 і не повторно включаються до результату операції з відчуження [62].

На відміну від попередньої редакції норм ПКУ, до витрат на придбання цінних паперів тепер включаються всі витрати, що формують їх собівартість, зокрема:

- комісійна винагорода брокера;
- платежі, пов'язані з оформленням операцій;
- інші витрати, прямо пов'язані зі здійсненням купівлі [72].

Якщо комісійні витрати виникають при продажу цінних паперів, вони відображаються у складі загальних витрат підприємства, пов'язаних із господарською діяльністю, а не в окремому ціннопаперовому обліку [40].

Відповідно до п.п. 153.8.4 ПКУ, витрати на придбання цінних паперів емітентів, включених НКЦПФР до переліку емітентів із ознаками фіктивності, не враховуються при визначенні фінансового результату [28].

Порядок формування та оприлюднення такого переліку регулює НКЦПФР [18].

Доходи від продажу або іншого відчуження цінних паперів визнаються на дату переходу права власності до покупця [34].

Витрати, пов'язані з придбанням відповідних цінних паперів, визнаються у тому самому звітному періоді, у якому визнано відповідні доходи (п.п. 153.8.1 ПКУ) [61].

Документами, що підтверджують здійснення операцій з біржовими цінними паперами, є:

- біржові звіти – для торговців цінними паперами;
- звіт торговця цінними паперами – для клієнтів торговця, складений на підставі біржового звіту та договору [70].

Вимога щодо наявності оригіналів таких документів зберігається.

Умови, за відповідності яким цінні папери вважаються біржовими наведено у таблиці 1.22 [65].

Таблиця 1.22 – Умови, за відповідності яким цінні папери вважаються біржовими

№	Умова для визнання ЦП біржовими	Примітка / інтерпретація
1	Цінні папери допущені до обігу хоча б на одній фондовій біржі (у т.ч. іноземній, за умови включення біржі до переліку НКЦПФР)	Перелік іноземних бірж має бути затверджений НКЦПФР; саме тому важливо перевіряти актуальність такого переліку на дату відчуження – якщо на момент продажу папери допущені, вони визнаються біржовими; якщо вилучено – небіржовими.
2	Біржовий курс (ціна) паперів встановлюється згідно з вимогами НКЦПФР на українських фондових біржах	Біржовий курс має бути офіційно опублікований, відповідно до Положення про функціонування фондових бірж.
3	Інформація про ціни (останню ринкову ціну або котирування) доступна публічно: на вебсайті біржі або в базі НКЦПФР	Забезпечує підтвердження, що папери дійсно перебувають в обігу – важливий елемент для юридичної / податкової кваліфікації операції.

Джерело: згруповано автором

Цінні папери визнаються такими, що перебувають в біржовому обігу, за умови дотримання критеріїв, визначених п.п. 153.8.2 ПКУ, зокрема:
– на момент їх реалізації вони перебувають в обігу на фондовій біржі;
– їх біржова ціна визначена відповідно до вимог НКЦПФР;
– інформація про таку ціну оприлюднена на веб-сайті фондової біржі, у базах даних НКЦПФР та, за можливості, у засобах масової інформації [67].

Фінансовий результат від операцій із біржовими цінними паперами формується у податковому обліку таким чином:

1. Від'ємне значення (перевищення суми збитків над сумою прибутків) переноситься на зменшення фінансового результату від таких операцій у наступних податкових періодах до повного погашення (абз. 1 п.п. 153.8.3 ПКУ).

2. Додатне значення (перевищення прибутків над збитками) включається до об'єкта оподаткування та оподатковується за ставкою, визначеною п. 151.4 ПКУ, тобто 10 % (абз. 3 п.п. 153.8.3 ПКУ). Такий результат відноситься до складу інших доходів згідно з п.п. 135.5.11 ПКУ [29].

Таким чином, загальний фінансовий результат визначається як різниця між сумою всіх прибутків та сумою всіх збитків від операцій з біржовими цінними паперами.

Згідно з абз. 5 п.п. 153.8.3 ПКУ, прибутки від біржових цінних паперів не можуть бути зменшені на збитки за небіржовими цінними паперами [45].

При обліку цінних паперів, що не перебувають в біржовому обігу, якщо хоча б одна з вимог п.п. 153.8.2 ПКУ не дотримана, такі цінні папери визнаються небіржовими і обліковуються окремо [27].

Фінансовий результат за ними визначається так:

1. Від'ємне значення переноситься на наступні звітні періоди протягом 1095 днів, що настають після періоду виникнення такого результату (абз. 2 п.п. 153.8.3 ПКУ).

2. Додатний фінансовий результат включається до об’єкта оподаткування за ставкою 10 % (абз. 4 п.п. 153.8.3 ПКУ) та відноситься до інших доходів згідно з п.п. 135.5.11 ПКУ [31].

Відповідно до абз. 6 п.п. 153.8.3 ПКУ, прибутки від небіржових цінних паперів не можуть бути зменшені на збитки від біржових [44].

На даний час визначення фінансових результатів за «видами» небіржових цінних паперів є проблемним питанням, оскільки абз. 4 п.п. 153.8.3 ПКУ містить вимогу щодо розрахунку прибутків за кожним видом цінних паперів. Водночас абз. 2 того самого підпункту не передбачає аналогічного підходу до визначення від’ємного значення [67].

Ця неузгодженість зумовлює два можливі підходи до практичного застосування норми:

Варіант 1. Єдиний зведений облік небіржових цінних паперів. Фінансовий результат визначається як різниця між загальною сумою прибутків та загальною сумою збитків без поділу за видами цінних паперів. Такий підхід є логічним продовженням моделі, застосованої для біржових ЦП.

Варіант 2. Ведення окремого «внутрішньовидового» обліку. Облік здійснюється окремо за видами цінних паперів (акції, облігації тощо).У такому разі:

– додатні результати за видами підсумовуються та включаються до об’єкта оподаткування;

– від’ємні результати з одного виду не можуть зменшувати прибутки іншого;

– збиток за певним видом переноситься лише в межах цього виду (на 1095 днів) [50].

Правила окремого обліку операцій з цінними паперами наведено у таблиці 1.23 [23].

Таблиця 1.23 – Правила окремого обліку операцій з цінними паперами

Показники обліку	Цінні папери, що перебувають в обігу на фондовій біржі	Цінні папери, що не перебувають в обігу на фондовій біржі
1	2	3
1. Визначення показників за кожною окремою операцією		

Продовження таблиці 1.23

1	2	3
Доходи	Доходи від продажу, обміну або іншого відчуження цінних паперів визнаються на дату переходу права власності.	Ті ж правила визнання доходів: дата переходу права власності.
Витрати	Витрати на користь продавця або емітента визнаються у періоді, в якому визнано доходи від відповідної операції.	Аналогічно: витрати визнаються у періоді виникнення відповідного доходу.
Прибуток (збиток)	Прибуток (збиток) за кожною операцією визначається як різниця між доходами від відчуження та витратами на придбання цих ЦП. Особливості для боргових цінних паперів (абз. 5 п.п. 153.8.1 ПКУ): – доходи зменшуються на суму нарахованих, але не отриманих процентів, що оподатковуються згідно з п. 137.18 ПКУ; – витрати зменшуються на суму процентів, сплачених продавцю.	Правила аналогічні до біржових цінних паперів, включно з особливостями для боргових ЦП.
2. Підсумкові результати за звітний період		
Фінансовий результат звітного періоду	Прибутки та збитки всіх операцій звітного періоду «згортаються» між собою незалежно від виду ЦП (акції, облігації тощо), але лише всередині групи біржових ЦП.	«Згортання» здійснюється окремо в межах небіржових ЦП. Можлива додаткова вимога ведення обліку за видами небіржових ЦП (акції, облігації тощо) – питання потребує роз'яснення ДПС.
Збиток (від'ємне значення)	Від'ємне значення переноситься на зменшення фінансового результату майбутніх періодів до повного погашення (абз. 1 п.п. 153.8.3 ПКУ).	Від'ємне значення переноситься у майбутні періоди протягом 1095 днів із дати його виникнення (абз. 2 п.п. 153.8.3 ПКУ).
Прибуток (додатне значення)	Додатний фінансовий результат оподатковується за спеціальною ставкою 10 % (п. 151.4 ПКУ).	Додатний фінансовий результат також оподатковується за ставкою 10 % (п. 151.4 ПКУ).
Заборона на взаємне згортання результатів	Прибутки від біржових ЦП не можуть зменшуватися на збитки від небіржових ЦП.	Прибутки від небіржових ЦП не можуть зменшуватися на збитки від біржових ЦП.

Джерело: згруповано автором

Отже, законодавство надає правову основу для класифікації, обігу та обліку цінних паперів – визначає, що саме є цінним папером, які права і обов'язки він дає власнику, як проходить емісія, передача, облік та захист прав власників.

Бухгалтерський облік цінних паперів в Україні має нормативну основу в національних стандартах – вони визначають, як класифікувати, оцінювати, відображати інвестиції у цінні папери, доходи/витрати від них та зміну фінансового стану підприємства [71].

Відображення у фінансовій звітності операцій з цінними паперами відображаються у: Балансі – рядок «Цінні папери» у складі необоротних або оборотних активів; Звіті про фінансові результати – дохід/збиток від операцій з цінними паперами відображається у складі фінансових доходів або витрат; Примітках до фінансової звітності – детальна інформація про види цінних паперів, методи оцінки та ризики; Податковій звітності – доходи та витрати від операцій з цінними паперами враховуються при розрахунку податку на прибуток.

1.3 Внутрішній контроль операцій з цінними паперами

Внутрішній контроль операцій з цінними паперами – це система процедур, правил, методів і заходів, що забезпечують законність, достовірність та ефективність операцій, пов’язаних із придбанням, зберіганням, обліком, продажем, переоцінкою та списанням цінних паперів підприємства. Контроль спрямований на запобігання помилкам, зловживанням і шахрайству, а також на забезпечення правильного відображення операцій у бухгалтерському обліку.

Мета внутрішнього контролю операцій з цінними паперами полягає у забезпеченні достовірності, законності та повноти відображення в обліку, своєчасному відображенні доходів та витрат у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, а також запобіганні ризикам та зловживанням [25].

Метою внутрішнього контролю операцій з цінними паперами є: забезпечення точності, достовірності та повноту обліку цінних паперів; гарантуваня дотримання вимог законодавства та нормативних актів у сфері обігу цінних паперів; забезпечення збереження активів, мінімізувати ризики

втрат; підвищення ефективність інвестиційної політики підприємства; забезпечення обґрунтованість управлінських рішень [57].

Основні завдання внутрішнього контролю операцій з цінними паперами є: перевірка правомірності операцій з придбання та продажу цінних паперів; контроль правильності оформлення документів і відображення операцій у бухгалтерському обліку; оцінювання реальності та вартості портфеля цінних паперів; виявлення відхилень, ризикових операцій, фінансових втрат і підозрілих транзакцій; контроль за дотриманням встановлених процедур внутрішньої політики інвестування; забезпечення своєчасної переоцінки та коректного визначення фінансових результатів; запобігання маніпуляціям із цінними паперами та несанкціонованим операціям [32] (рисунок 1.2).

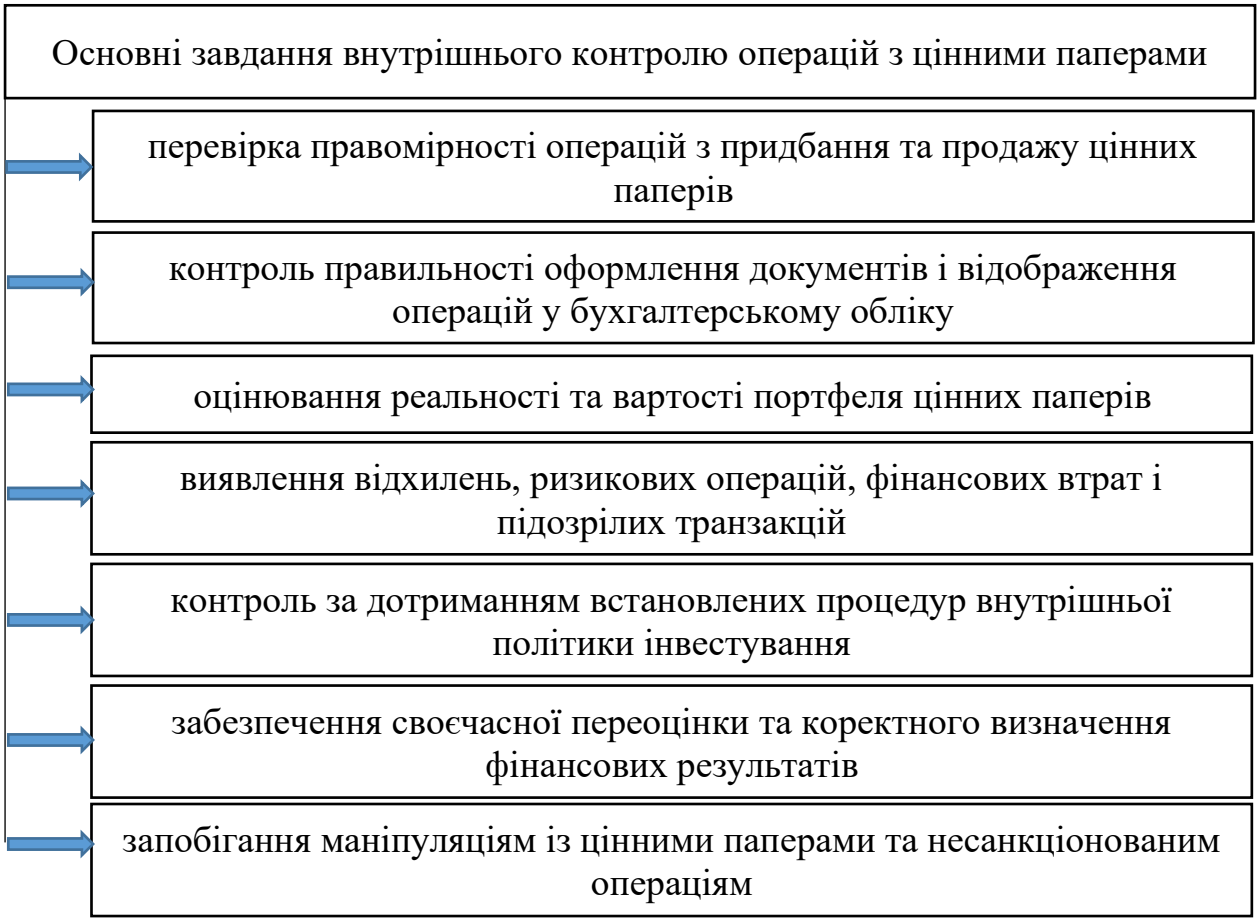

Рисунок 1.2 – Основні завдання внутрішнього контролю операцій з цінними паперами

Джерело: згруповано автором

Завдання внутрішнього контролю операцій з цінними паперами полягає у перевірки: правильності і повноти обліку придбання, продажу та оцінки цінних паперів; відповідності операцій з цінними паперами договорам та випискам; забезпеченні достовірності даних про доходи від цінних паперів, включаючи дивіденди; своєчасності і правильності відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності; виявленні та подальшому запобіганні помилок у веденні обліку [63].

Об’єкт внутрішнього контролю операцій з цінними паперами включає в себе:

- операції з купівлі та продажу цінних паперів;
- портфель фінансових інвестицій підприємства;
- первинні документи щодо операцій з цінними паперами;
- договори з брокерами, банками, фінансовими установами;
- рахунки в цінних паперах, депозитарні виписки;
- документи щодо оцінки та переоцінки активів [49].

Предмет внутрішнього контролю операцій з цінними паперами передбачає:

- правильність і законність здійснення фінансових інвестицій;
- обґрунтованість вартості цінних паперів, їх класифікація;
- повнота та достовірність відображення операцій у регістрах бухгалтерського обліку;
- дотримання нормативних актів Нацкомісії з цінних паперів та фондового ринку;
- коректність розрахунку фінансового результату від інвестицій [17].

Методи внутрішнього контролю операцій з цінними паперами, а саме:

- документальна перевірка (формальна, арифметична, змістовна);
- аналітичні процедури (порівняння рентабельності, доходів, динамічний аналіз);
- інвентаризація портфеля цінних паперів;
- зустрічна перевірка контрагентів (депозитаріїв, брокерів);

- економічний аналіз інвестиційної діяльності;
- моніторинг ринкових котирувань для оцінки справедливої вартості;
- опитування персоналу, оцінка системи ризик-менеджменту;
- тестування внутрішніх контролів (сегрегація обов'язків, ліміти, санкціонування операцій) [20].

Документи та докази внутрішнього контролю операцій з цінними паперами включаєть в себе:

- договори на брокерське/дилерське обслуговування;
- депозитарні виписки, інформація з рахунку в цінних паперах;
- біржові витяги та котирування;
- накази, розпорядження керівництва щодо інвестицій;
- платіжні документи, розрахунки, виписки банку;
- акти приймання-передавання цінних паперів;
- звіти брокерів та інших фінансових установ;
- первинні документи з бухгалтерського обліку;
- розрахунки курсових різниць, амортизації, переоцінки;
- дані внутрішнього аудиту або зовнішніх перевірок [59].

Етапи внутрішнього контролю операцій з цінними паперами:

1. Підготовчий етап:
- аналіз нормативної бази та внутрішніх документів щодо інвестиційної діяльності;
- визначення відповідальних осіб;
- оцінка системи внутрішнього контролю та ризиків.

2. Організаційний етап:
- формування процедури контролю та політики щодо операцій з цінними паперами;
- встановлення лімітів, правил санкціонування операцій;
- розподіл функцій (запобігання конфлікту інтересів).

3. Основний етап контролю:
- поточний контроль виконуваних операцій;

- перевірка відповідності документів;
- моніторинг вартості цінних паперів, фінансового результата;
- контроль дотримання внутрішніх регламентів.

4. Підсумковий етап:

- узагальнення результатів;
- виявлення порушень, ризиків, неефективних операцій;
- підготовка звіту з рекомендаціями;
- контроль впровадження коригувальних заходів [58].

Послідовність проведення внутрішнього контролю:

1. Збір та аналіз внутрішніх документів підприємства.
2. Перевірка наявності договорів з фінансовими посередниками.
3. Перевірка законності операцій з цінними паперами.
4. Зіставлення первинних документів із записами в регістрах обліку.
5. Контроль за правильністю оцінки та класифікації цінних паперів.
6. Перевірка переоцінки, амортизації, розрахунку фінансових результатів.
7. Інвентаризація портфеля цінних паперів.
8. Контроль відповідності облікової політики.
9. Аналіз дотримання внутрішніх лімітів і процедур.
10. Формування рекомендацій для керівництва [27].

Основні типові помилки при обліку операцій з цінними паперами полягають у: неправильному відображенні первісної вартості придбаних цінних паперів; відсутності документального підтвердження операцій; неправильної кореспонденції рахунків; несвоєчасному відображенні доходів або витрат; невірному визначенні справедливої вартості на дату балансу; відповідності даних бухгалтерського обліку інформації у фінансової звітності [19].

Типові помилки та порушення при веденні обліку операцій з цінними паперами:

- неправильна класифікація цінних паперів (поточні/довгострокові інвестиції);
- відображення операцій без підтвердних документів;
- несвоєчасне проведення переоцінки або неправильна методика її розрахунку;
- відсутність внутрішньої політики інвестування;
- недостатній контроль за брокерськими операціями;
- підміна ринкової вартості довільною оцінкою;
- неврахування витрат, пов'язаних з операціями (комісії, збори);
- порушення принципу поділу функцій (одна особа купує, оформлює і обліковує);
- ризикові чи сумнівні операції без схвалення керівництва;
- відсутність регулярного моніторингу інвестиційних ризиків [64].

Правильне ведення обліку операцій з цінними паперами допоможуть забезпечити достовірність інформації у фінансовій звітності, знизять ризики допущення помилок та шахрайства. Якісне проведення внутрішнього контролю допоможе своєчасно виявити порушення законодавства, попередити фінансові санкції, зменшити витрати, збільшити прибутки, а також допоможуть у прийнятті ефективних управлінських рішень.

Отже, цінні папери є складним фінансово-правовим та обліковим об'єктом, який поєднує у собі речові та зобов'язальні права. Законодавство України чітко регламентує поняття цінних паперів, їх класифікацію, життєвий цикл, порядок емісії, обігу, погашення та захист прав інвесторів. Нормативно-правова база (ЦК України, ГК України, закони України «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про депозитарну систему») створює необхідні умови для правомірного здійснення операцій щодо цінних паперів.

Досліджено систему бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами, яка ґрунтується на положеннях НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти». Обґрунтовано, що саме ці стандарти визначають правила первісного визнання, оцінки, переоцінки, знецінення та

вибуття фінансових інвестицій, а також порядок відображення доходів і витрат у фінансовій звітності.

Систематизовано порядок документального оформлення та аналітичного обліку операцій з цінними паперами, визначено основні рахунки бухгалтерського обліку та типові кореспонденції рахунків. Розкрито особливості обліку операцій з цінними паперами, зокрема порядок окремого визначення фінансових результатів за біржовими та небіржовими цінними паперами. Виявлено проблемні аспекти чинного податкового законодавства щодо обліку небіржових цінних паперів, які потребують додаткових роз’яснень контролюючих органів.

Обґрунтовано важливість внутрішнього контролю операцій з цінними паперами як інструменту забезпечення законності, достовірності та ефективності інвестиційної діяльності підприємства. Визначено мету, завдання, об’єкти, предмет, методи та етапи внутрішнього контролю, а також систематизовано типові помилки і порушення, що виникають при обліку таких операцій. Ефективна система внутрішнього контролю сприяє мінімізації фінансових ризиків, запобіганню шахрайству, своєчасному виявленню помилок в обліку, підвищенню якості фінансової звітності та обґрунтованості управлінських рішень.

2 ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ТОВ «ПРОЦЕС ІНЖИНІРИНГ»

2.1 Загальна характеристика ТОВ «Процес Інжиніринг»

ТОВ «Процес Інжиніринг» є суб'єктом господарювання, що функціонує у формі товариства з обмеженою відповідальністю та спеціалізується на наданні інжинірингових та консультативно-технічних послуг. Підприємство зареєстроване 18 травня 2021 році з кодом ЄДРПОУ 44211942, статутним капіталом 1 000 грн та здійснює діяльність відповідно до основного виду економічної діяльності за КВЕД 71.12 «Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах». До переліку заявлених видів діяльності входять: виробництво інших неорганічних хімічних речовин; виготовлення виробів з пластмас; монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування; оптова торгівля обладнанням та устаткуванням. Керівник підприємства Огнивий Костянтин Володимирович. Юридична адреса товариства розташована у місті Запоріжжя, органом управління виступає директор.

ТОВ «Процес Інжиніринг» характеризується обмеженою чисельністю персоналу та порівняно невеликими обсягами господарської діяльності. Попри це, фінансові показники підприємства демонструють позитивну динаміку: упродовж 2021–2024 років спостерігається сталий ріст доходів, що свідчить про поступове закріплення підприємства на ринку інжинірингових послуг. Чистий прибуток, хоча і залишається помірним, відображає здатність підприємства забезпечувати ефективну операційну діяльність та підтримувати фінансову стабільність.

Структура активів і зобов'язань товариства відповідає типовим характеристикам малого бізнесу. Невисока величина основних засобів та оборотних активів зумовлена спеціалізацією підприємства, орієнтованою переважно на інтелектуальні та консультативні послуги, що не потребують

значних матеріальних ресурсів. Водночас зростання активів у поєднанні зі збільшенням доходів може свідчити про розвиток матеріально-технічної бази й розширення спектра послуг.

Організаційна структура ТОВ «Процес Інжиніринг» є гнучкою та адаптивною, що дозволяє оперативно реагувати на зміни ринкових умов. Невеликий штат працівників сприяє ефективній комунікації та прискоренню управлінських процесів, однак водночас обмежує можливості підприємства щодо виконання великих та ресурсомістких проєктів. Це визначає необхідність потенційного розширення персоналу або залучення зовнішніх партнерів у разі планування масштабування діяльності.

У сучасних економічних умовах підприємства інжинірингового профілю відіграють важливу роль у розвитку технічної інфраструктури, модернізації виробництв та впровадженні інноваційних технологічних рішень. ТОВ «Процес Інжиніринг» має потенціал для подальшого зростання, розширення напрямів технічного консультування та зміцнення позицій на ринку професійних інженерних послуг. Сукупність аналізованих показників свідчить про те, що підприємство перебуває на етапі розвитку й володіє передумовами для підвищення конкурентоспроможності за умови ефективного стратегічного планування.

Компанія є платником ПДВ (якщо зареєстрована відповідно), що важливо при роботі з корпоративними замовниками та участі в тендерах чи контрактах. Невеликі масштаби підприємства дають йому гнучкість – менш громіздку структуру, можливість швидко адаптуватися, підлаштовуватися під замовлення, що може бути перевагою при нестандартних або комплексних проєктах.

Таким чином, компанія позиціонує себе не лише як інжинірингова фірма, а як багатопрофільне підприємство, яке може виконувати широкий спектр робіт – від проєктування та консалтингу до виробництва, монтажу та торгівлі обладнанням.

2.2 Облік операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг»

Облік цінних паперів належить до сфери обліку фінансових інструментів і здійснюється відповідно до вимог НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», що зазначено в обліковій політики підприємства. Для малого підприємства, яке застосовує національні стандарти, фінансові інвестиції класифікуються на поточні та довгострокові залежно від намірів їх утримання. Поточні інвестиції оцінюються за справедливою вартістю або собівартістю з урахуванням знецінення, тоді як довгострокові – переважно за методом участі в капіталі або амортизованою собівартістю.

У разі придбання ТОВ «Процес Інжиніринг» акцій, облігацій або інших цінних паперів, такі операції відображаються через визнання фінансових інвестицій та формування відповідних первинних документів (договір купівлі-продажу, виписка з рахунку в цінних паперах, брокерські звіти). Усі оцінки повинні ґрунтуватися на достовірних ринкових даних, що забезпечує об’єктивне відображення фінансового стану підприємства.

Доходи, пов’язані з інвестиційними активами, визнаються залежно від їх економічної сутності: відсотки – за методом ефективної ставки, дивіденди – у періоді прийняття рішення про їх виплату емітентом. У разі реалізації цінних паперів результат інвестиційної діяльності визначається як різниця між доходом від продажу та балансовою вартістю інвестиції, що підлягає відображенню у складі інших фінансових доходів або втрат.

Особливу увагу в рамках облікової політики підприємством приділено питанням визнання знецінення фінансових активів. Для цінних паперів, за якими спостерігається ризик неповернення або зниження ринкової вартості, підприємство здійснює тест на знецінення та формувати резерви. Це забезпечує реалістичність фінансової звітності та відповідає принципу обачності.

ТОВ «Процес Інжиніринг» використовує цінні папери не як інструмент спекулятивних операцій, а як спосіб розміщення тимчасово вільних коштів або диверсифікації фінансових ризиків.

Складові елементи наказу про облікову політику стосовно операцій із цінними паперами власної емісії наведено на рисунку 2.1.

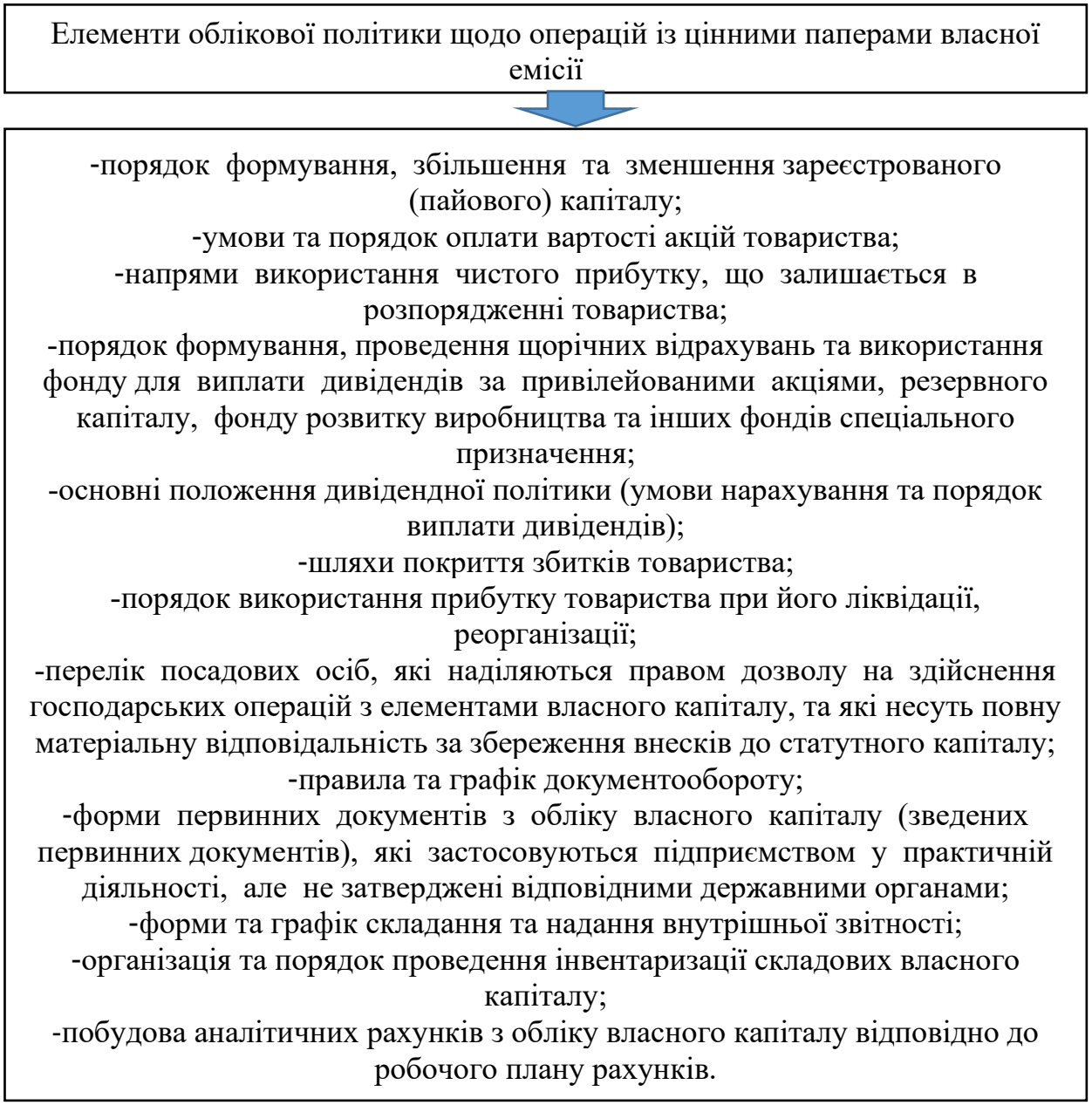

Рисунок 2.1 – Складові елементи наказу про облікову політику стосовно операцій із цінними паперами власної емісії

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Облік придбання акцій інших підприємств наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Облік придбання акцій інших підприємств

№	Зміст операції	Первинний документ	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Придбано пакет акцій іншої компанії як довгострокову інвестицію	Договір купівлі-продажу, біржовий витяг	141 «Інвестиції пов'язаним сторонам» / 143 «Інші фінансові інвестиції»	31 «Поточні рахунки»	150 000
2	Сплачено брокерську комісію	Брокерський звіт	949 «Інші витрати операційної діяльності»	31 «Поточні рахунки»	1 200
3	Отримано дивіденди по акціях	Виписка банку	31 «Поточні рахунки»	731 «Дивідендний дохід»	5 000

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Облік придбання облігацій наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Облік придбання облігацій

№	Зміст операції	Первинний документ	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Придбано корпоративні облігації	Договір купівлі-продажу, депозитарна виписка	352 «Інші поточні фінансові інвестиції»	31 «Поточні рахунки»	80 000
2	Нараховано відсотковий дохід за облігаціями	Розрахунок відсотків	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»	732 «Процентний дохід»	2 400
3	Отримано відсотки	Виписка банку	31 «Поточні рахунки»	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»	2 400

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Облік викуп підприємством власних акцій наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Облік викуп підприємством власних акцій

№	Зміст операції	Первинний документ	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	2	3	4	5	6
1	Викуплено власні акції з метою подальшого анулювання	Наказ, договір купівлі	45 «Вилучений капітал»	31 «Поточні рахунки»	60 000

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6
2	Анульовано частину викуплених акцій	Наказ про анулювання	401 «Статутний капітал»	45 «Вилучений капітал»	40 000
3	Різниця між номіналом і вартістю викупу	Розрахунок	442 «Непокриті збитки»	451 «Вилучений капітал»	20 000

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Облік викуп і випуск власних облігацій підприємства наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Облік викуп і випуск власних облігацій підприємства

№	Зміст операції	Первинний документ	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Емісія облігацій (отримання коштів)	Проспект емісії, банк. виписка	31 «Поточні рахунки»	521 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями»	500 000
2	Нараховано відсотки за облігаціями	Розрахунок	951 «Відсоткові витрати»	684 «Розрахунки за відсотками»	25 000
3	Викуп частини власних облігацій	Договір, виписка банку	521 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями»	31 «Поточні рахунки»	120 000

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Облік розрахунків векселями наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Облік розрахунків векселями

№	Зміст операції	Первинний документ	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Видано вексель постачальнику за товар	Вексель, накладна	631 «Розрахунки з постачальниками»	62 «Короткострокові векселі видані»	45 000
2	Погашено вексель грошима	Виписка банку	62 «Короткострокові векселі видані»	31 «Поточні рахунки»	45 000
3	Отримано вексель від покупця	Вексель	34 «Короткострокові векселі отримані»	361 «Розрахунки з покупцями»	30 000

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Облік операцій з чеками наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Облік операцій з чеками

№	Зміст операції	Первинний документ	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано кошти за пред'явленим чеком	Чек, виписка банку	31 «Поточні рахунки»	35 «Грошові документи»	18 000
2	Видано чек постачальнику	Чек	631 «Розрахунки з постачальниками»	35 «Грошові документи»	12 000
3	Повернення невикористаного чека	Акт повернення	35 «Грошові документи»	31 «Поточні рахунки»	2 000

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Облік продажу акцій або облігацій наведено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Облік продажу акцій або облігацій

№	Зміст операції	Первинний документ	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Продано акції інвестпортфеля	Договір, біржовий витяг	31 «Поточні рахунки»	35 «Грошові документи»	90 000
2	Визнано фінансовий результат від продажу	Розрахунок	35 «Грошові документи»	741 «Дохід від реалізації фінансових інвестицій»	5 000

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Публічне акціонерне товариство збільшує статутний капітал на 100 000 грн шляхом додаткової емісії 1000 акцій номінальною вартістю 100 грн. Розміщення здійснюється за ринковою ціною 115 грн за акцію.

Облік емісії (розміщення) цінних паперів наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Облік емісії (розміщення) цінних паперів

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
	В емітента			
1.	Збільшено статутний капітал на номінальну вартість акцій	46	40	100 000
2.	Отримано оплату від акціонерів:			
	– у частині номінальної вартості	311	46	100 000
	– у частині емісійного доходу	311	421	15 000
3.	Відображено послуги депозитарію	952	685	200
4.	Перераховано з поточного рахунку	685	311	200
	В інвестора			
1.	Визнано фінансову інвестицію (отримано акції)	352	685	115 000
2.	Перераховано оплату за акції	685	311	115 000

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Емітент викупив у акціонерів 1000 власних акцій за ринковою ціною 130 грн (130 000 грн), а згодом повторно продав їх за ринковою ціною 145 грн (145 000 грн).

Облік викупу і повторного продажу власних цінних паперів емітентом наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Облік викупу і повторного продажу власних цінних паперів емітентом

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
	В емітента			
1.	Викуплено власні акції	451	672	130 000
2.	Перераховано з поточного рахунку	672	311	130 000
3.	Повторний продаж викуплених акцій:			
	– на суму виручки	377	451	145 000
	– на суму перевищення ціни продажу над ціною викупу	451	421	15 000
4.	Отримано оплату	311	377	145 000
5.	Витрати на послуги торговця ЦП	952	685	100
6.	Перераховано з поточного рахунку	685	311	100
	В інвестора			
1.	Придбано ЦП у емітента	352	685	145 000
2.	Оплачено ЦП	685	311	145 000
3.	Комісійна винагорода торговцю ЦП	352	685	100
4.	Перераховано з поточного рахунку	685	311	100

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Продано 100 акцій за ринковою ціною 135 грн (13 500 грн). Первісна вартість придбання становила 110 грн/акція (11 000 грн). Облік операцій з цінними паперами на вторинному ринку у продавця та покупця наведено у таблиці 2.9 та 2.10.

Таблиця 2.9 – Облік операцій з цінними паперами на вторинному ринку у продавця

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Продаж ЦП	377	741	13 500
2	Списано собівартість проданих ЦП	971	352	11 000
3	Отримано оплату	311	377	13 500
4	Комісія торговцю ЦП	952	685	120
5	Перераховано з поточного рахунку	685	311	120

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Таблиця 2.10 – Облік операцій з цінними паперами на вторинному ринку у продавця

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Придбання ЦП	352	685	13 500
2	Оплата ЦП	685	311	13 500
3	Комісія торговцю ЦП	352	685	120
4	Перераховано з поточного рахунку	685	311	120

Джерело: складено на основі даних ТОВ «Процес Інжиніринг»

Отже, ТОВ «Процес Інжиніринг» дотримується сформованої облікової політики відповідно до вимог НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції». Відображення в обліку придбання, утримання, вибуття, емісія власних паперів демонструють методично правильне відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку, що забезпечує формування достовірної фінансової звітності.

2.3 Фінансовий аналіз ТОВ «Процес Інжиніринг»

Для аналізу фінансової звітності використовуємо бухгалтерську звітність підприємства та існуючу методику для проведення аналізу. Для оцінки фінансового стану ТОВ «Процес Інжиніринг» використовують інструмент фінансовий аналіз. Аналіз ліквідності ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020-2024 роки наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз ліквідності ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020-2024 роки

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт покриття	0,117039	0,066612	0,117039	0,0899674	0,094566
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,096286	0,049328	0,096286	0,0751507	0,084085
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,008551	0,001325	0,008551	0,0062783	0,003162
Чистий оборотний капітал, тис грн	-9913	-14797	-9913	-14495	-15463

Продовження таблиці 2.11

Показник	Відхилення 2022р. від 2021р.		Відхилення 2023р. від 2022р.		Відхилення 2024р. від 2023р.	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт покриття	-0,05043	-43,0858	0,050427	75,703	-0,02707	-23,1306
Коефіцієнт швидкої ліквідності	-0,04696	-48,7689	0,046958	95,1941	-0,02114	-21,9504
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-0,00723	-84,5083	0,007226	545,5051	-0,00227	-26,5771
Чистий оборотний капітал, тис грн	-4884	49,26864	4884	-33,0067	-4582	46,22213

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Процес Інжиніринг»

У таблиці 2.11 представлено аналіз ліквідності ТОВ «Процес Інжиніринг» за період з 2020 по 2024 роки. Розглянуті наступні показники:

Коефіцієнт покриття продемонстрував низькі значення, що не відповідають нормативним вимогам. Показник коливався в межах від 0,067 у 2021 році до 0,118 у 2020 та 2022 роках. Найбільш різке зниження спостерігалося у 2021 році (-43,1%), тоді як у 2022 році відбулося відновлення до рівня 2020 року (+75,7%). Однак у 2024 році значення коефіцієнта склало лише 0,095, що свідчить про недостатність оборотних активів для покриття короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показав аналогічну динаміку, зберігаючись на низькому рівні. Значення коефіцієнта знизилися з 0,096 у 2020 році до 0,049 у 2021 році (-48,8%), з подальшим частковим відновленням у 2022 році та зниженням до 0,084 у 2024 році. Отримані результати свідчать про недостатність ліквідних активів для миттєвого погашення поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності зафіксував критично низькі значення протягом усього періоду. Найнижчий показник спостерігався у 2021 році (0,0013), тоді як у 2024 році він становив лише 0,0032. Такі значення свідчать про практичну відсутність грошових коштів та їх еквівалентів для оперативного погашення зобов'язань.

Чистий оборотний капітал продемонстрував стабільно від'ємні значення, що є ознакою критичного фінансового стану. Показник погіршився з -9913 тис. грн у 2020 році до -15463 тис. грн у 2024 році. Найбільш значна негативна динаміка спостерігалася у 2021 році (-49,3%) та 2024 році (-46,2%), що свідчить про поглиблення проблеми недостатності власних оборотних коштів.

Фінансовий стан ТОВ «Процес Інжиніринг» у розрізі ліквідності характеризується як критичний. Стабільно низькі значення всіх коефіцієнтів ліквідності та від'ємний чистий оборотний капітал свідчать про системну неплатоспроможність підприємства. Необхідні термінові заходи щодо реструктуризації короткострокових зобов'язань, оптимізації структури активів та залучення додаткових джерел фінансування для запобігання банкрутству.

Аналіз платоспроможності ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020-2024 роки наведено у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз платоспроможності ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020-2024 роки

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт фінансової автономії	-0,81432	-0,68757	-0,814318	-0,803034	-1,00188
Коефіцієнт фінансування	-2,22802	-2,4544	-2,228021	-2,245278	-1,99813
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-0,88296	-0,93339	-0,882961	-0,910033	-0,90543
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,967255	2,290912	1,967255	2,043276	1,809173

Продовження таблиці 2.12

Показник	Відхилення 2022р. від 2021р		Відхилення 2023р. від 2022р.		Відхилення 2024р. від 2023р.	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт фінансової автономії	0,126752	-15,5654	-0,12675	18,4348	0,011284	-1,38574
Коефіцієнт фінансування	-0,22638	10,16073	0,226383	-9,22355	-0,01726	0,774511
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-0,05043	5,711158	0,050427	-5,40261	-0,02707	3,06604
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,323656	16,45218	-0,32366	-14,1278	0,076021	3,864297

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Процес Інжиніринг»

У таблиці 2.12 подано аналіз платоспроможності ТОВ «Процес Інжиніринг» за період з 2020 по 2024 роки. Розглянуті наступні показники:

Коефіцієнт фінансової автономії продемонстрував стабільно від'ємні значення, що свідчить про перевищення зобов'язань над активами підприємства. Показник погіршився з -0,814 у 2020 році до -1,002 у 2024 році, що вказує на повну втрату фінансової автономії та критичний стан власного капіталу. Отримані значення свідчать про технічне банкрутство підприємства.

Коефіцієнт фінансування також зафіксував від'ємні значення протягом усього періоду, коливаючись в межах від -2,45 у 2021 році до -2,00 у 2024 році. Такі результати підтверджують структурну незбалансованість джерел фінансування та переваження зобов'язань над власним капіталом, що створює загрозу фінансовій безпеці підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами показав стабільно від'ємну динаміку з значеннями від -0,882 до -0,905. Це свідчить про хронічну недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної

діяльності та підтримки необхідного рівня запасів. Найгірше значення зафіксовано у 2021 році (-0,933).

Коефіцієнт маневреності власного капіталу став єдиним показником із позитивними значеннями, однак його високий рівень (від 1,97 до 2,29) у поєднанні з від'ємним власним капіталом свідчить про його критично низький рівень.

Стан платоспроможності ТОВ «Процес Інжиніринг» характеризується як катастрофічний. Стабільно від'ємні значення коефіцієнта фінансової автономії, фінансування та забезпеченості власними оборотними засобами свідчать про глибоку фінансову кризу та технічну неплатоспроможність підприємства. Від'ємний власний капітал обумовлює неможливість забезпечення фінансової стійкості та створює реальну загрозу банкрутства.

Аналіз ділової активності ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020-2024 роки наведено у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Аналіз ділової активності ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020-2024 роки

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	2	3	4	5
Коефіцієнт оборотності активів	0,805031	1,457497	0,7365757	0,180363
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	10,00319	11,78788	36,479564	11,34783
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	9,908373	11,04199	13,086999	1,857651
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн	35,98852	30,53985	9,868539	31,72414
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн	36,33291	32,60283	27,508216	193,7931
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	24,74162	19,92743	26,25098	7,546988
Фондовіддача	0,400089	0,698776	0,3887792	0,094645
Коефіцієнт віддачі власного капіталу	-1,09097	-2,068232	-0,98405	-0,20024

Продовження таблиці 2.13

Показник	Відхилення 2022р. від 2021р.		Відхилення 2023р. від 2022р.		Відхилення 2024р. від 2023р	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт оборотності активів	0,652466	81,04851	-0,72092	-49,463	-0,55621	-75,5133
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,784689	17,8412	24,69169	209,4667	-25,1317	-68,8926
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,133614	11,44097	2,045012	18,52033	-11,2293	-85,8054
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн	-5,44867	-15,14	-20,6713	-67,6863	21,8556	221,4674
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн	-3,73008	-10,2664	-5,09461	-15,6263	166,2849	604,4917
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	-4,81419	-19,4579	6,323552	31,73291	-18,704	-71,2506
Фондовіддача	0,298687	74,65507	-0,31	-44,3629	-0,29413	-75,6558
Коефіцієнт віддачі власного капіталу	-0,97726	89,57696	1,084182	-52,4207	0,783807	-79,6511

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Процес Інжиніринг»

У таблиці 2.13 представлений аналіз ділової активності ТОВ «Процес Інжиніринг» за період з 2020 по 2024 роки.

Коефіцієнт оборотності активів продемонстрував падіння з 0,805 у 2021 році до 0,180 у 2024 році, що свідчить про різке зниження ефективності використання майна підприємства. Особливо небезпечним є падіння на 75,5% у 2024 році, яке свідчить про практичну зупинку ефективної господарської діяльності.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості впав з 9,908 до 1,858, а відповідний період її погашення збільшився з 36 до 194 днів. Надмірне збільшення терміну інкасації на 604,5% у 2024 році свідчить про критичне погіршення якості дебіторської заборгованості та формування значної простроченої заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показав суттєву мінливість: різке зростання до 36,480 у 2023 році з подальшим падінням до 11,348 у 2024 році. Відповідно, період погашення кредиторської заборгованості скоротився до 10 днів у 2023 році, але зріс до 32 днів у 2024 році, що може свідчити про проблеми з ліквідністю.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів знизився з 24,742 до 7,547, що свідчить про уповільнення обертання запасів майже у 3,3 рази. Таке погіршення може бути пов'язане з накопиченням залежалих запасів або різким падінням обсягів реалізації.

Фондовіддача впала з 0,698 у 2022 році до 0,095 у 2024 році, що демонструє неефективне використання основних засобів та низьку віддачу від виробничих потужностей.

Коефіцієнт віддачі власного капіталу залишався від'ємним протягом усього періоду, досягнувши мінімуму -2,068 у 2022 році. Це підтверджує хронічну збитковість діяльності та неефективне використання власного капіталу.

Стан ділової активності ТОВ «Процес Інжиніринг» характеризується як критичний. Катастрофічне уповільнення оборотності всіх видів активів, особливо дебіторської заборгованості (194 дні) та запасів, свідчить про практичну зупинку ефективної господарської діяльності. Надмірно тривалий період інкасації дебіторської заборгованості поєднується із збитковою діяльністю та неефективним використанням капіталу, що створює реальну загрозу втрати платоспроможності.

Аналіз рентабельності ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020-2024 роки наведено у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз рентабельності ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020-2024 роки

Показник	Норматив	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт рентабельності активів		0,182262	0,163922	0,1598812	0,167348
Рентабельність власного капіталу		-0,247	-0,23261	-0,213598	-0,18579
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу		0,226403	0,112468	0,2170601	0,927842
Коефіцієнт рентабельності реалізації		0	0,00000	0,00000	0,00000

Продовження таблиці 2.14

Показник	Відхилення 2023р. від 2022р.		Відхилення 2023р. від 2022р.		Відхилення 2024р. від 2023р.	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт рентабельності активів	-0,01834	-10,0624	-0,00404	-2,46488	0,007467	4,670314
Рентабельність власного капіталу	0,01439	-5,82585	0,019012	-8,17323	0,027804	-13,0171
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-0,11394	-50,3241	0,104592	92,9974	0,710782	327,4585
Коефіцієнт рентабельності реалізації	0	0	0	0	0	0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Процес Інжиніринг»

У таблиці 2.14 представлений аналіз рентабельності ТОВ «Процес Інжиніринг» за період з 2020 по 2024 роки.

Коефіцієнт рентабельності активів продемонстрував відносну стабільність, зберігаючись на рівні 0,16-0,18 протягом аналізованого періоду. Незначне зниження у 2022-2023 роках (-10,1% та -2,5% відповідно) з

подальшим зростанням до 0,167 у 2024 році (+4,7%) свідчить про здатність підприємства підтримувати певний рівень ефективності використання майна, незважаючи на загальні проблеми діяльності.

Рентабельність власного капіталу залишалася від'ємною протягом усього періоду, що свідчить про системну збитковість діяльності. Однак спостерігається повільна позитивна динаміка – покращення з -0,247 у 2021 році до -0,186 у 2024 році. Таке покращення на 24,4% за чотири роки може свідчити про поступову стабілізацію фінансового стану.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу показав надзвичайно позитивну динаміку у 2024 році - різке зростання з 0,217 до 0,928 (+327,5%). Таке стрімке зростання може бути пов'язане зі зміною структури капіталу, капіталізацією зобов'язань або отриманням надзвичайних доходів.

Коефіцієнт рентабельності реалізації зафіксував нульові значення протягом усього періоду, що свідчить про відсутність прибутку від основної діяльності. Це підтверджує структурні проблеми в операційній ефективності та нездатність підприємства генерувати прибуток від реалізації продукції або послуг.

Фінансовий стан ТОВ «Процес Інжиніринг» щодо рентабельності характеризується як суперечливий. З одного боку, підприємство зберігає здатність ефективно використовувати активи та демонструє позитивну динаміку окремих показників у 2024 році. З іншого боку, нульова рентабельність реалізації та від'ємна рентабельність власного капіталу свідчать про глибокі проблеми в основній діяльності.

Отже, у другому розділі надана організаційно-економічна характеристика, показано особливості обліку операцій з цінними паперами та проведено аналіз фінансового стану ТОВ «Процес Інжиніринг».

ТОВ «Процес Інжиніринг» є малим інжиніринговим підприємством із гнучкою організаційною структурою та багатопрофільним характером діяльності. Аналіз основних фінансово-економічних показників засвідчив наявність позитивної динаміки доходів упродовж досліджуваного періоду, що

свідчить про поступове закріплення підприємства на ринку інжинірингових та техніко-консультативних послуг. Водночас обмежені масштаби діяльності та ресурсна база зумовлюють підвищену чутливість підприємства до фінансових ризиків.

Цінні папери використовуються підприємством переважно як інструмент розміщення тимчасово вільних коштів та диверсифікації фінансових ризиків, а не як об’єкт спекулятивної діяльності. Узагальнення типових господарських операцій з акціями, облігаціями, векселями та іншими фінансовими інструментами підтвердило коректність їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку та відповідність чинній методології.

Фінансовий аналіз ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020–2024 роки дозволив виявити низку суттєвих проблем у фінансовому стані підприємства. Аналіз ліквідності засвідчив критично низькі значення всіх коефіцієнтів та стабільно від’ємний чистий оборотний капітал, що вказує на хронічну нестачу оборотних коштів і високий ризик неплатоспроможності. Оцінка платоспроможності підтвердила наявність від’ємного власного капіталу та втрату фінансової автономії, що свідчить про глибоку фінансову кризу та загрозу банкрутства. Результати аналізу ділової активності показали істотне уповільнення оборотності активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, а також зниження ефективності використання основних засобів і матеріальних ресурсів. Надмірне зростання строку погашення дебіторської заборгованості у 2024 році є додатковим чинником погіршення ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Аналіз рентабельності засвідчив суперечливу ситуацію: за наявності відносно стабільної рентабельності активів підприємство залишається збитковим за показниками власного капіталу та не генерує прибутку від основної діяльності.

3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ТОВ «ПРОЦЕС ІНЖИНІРИНГ»

3.1 Внутрішній контроль операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг»

Внутрішній контроль операцій з цінними паперами є ключовим елементом системи корпоративного управління та фінансової безпеки підприємства. Цей вид контролю забезпечує належний рівень прозорості, достовірності та обґрунтованості фінансової інформації, що є фундаментальною передумовою для прийняття ефективних управлінських рішень. У контексті сучасних економічних умов, які характеризуються високою волатильністю фінансових ринків та складністю інструментів капіталу, значення внутрішнього контролю істотно зростає.

Внутрішній контроль операцій з цінними паперами виконує функцію превентивного механізму, спрямованого на виявлення та попередження помилок, ненавмисних викривлень та потенційних зловживань. Оскільки операції з фінансовими інструментами охоплюють широкий спектр операцій – від придбання та продажу до оцінки та переоцінки активів, – ризик виникнення помилок у їх документуванні та бухгалтерському відображенні є надзвичайно високим. Систематизований внутрішній контроль мінімізує ці ризики, забезпечуючи цілісність інформаційних потоків.

Контрольні процедури сприяють підвищенню точності та об’єктивності оцінки цінних паперів. Оцінка фінансових інструментів, особливо за справедливою вартістю, потребує використання достовірних ринкових даних та методологічної узгодженості з положеннями НП(С)БО та МСФЗ. Наявність ефективного внутрішнього контролю забезпечує коректність здійснення переоцінки та своєчасне відображення її результатів у фінансовій звітності.

Внутрішній контроль відіграє критично важливу роль у забезпеченні дотримання нормативно-правових вимог, таких як Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», стандарти бухгалтерського обліку та внутрішні регламенти підприємства. Контроль за відповідністю здійснюваних операцій законодавчим вимогам формує правову захищеність підприємства та запобігає накладенню фінансових санкцій або виникненню юридичних ризиків.

Ефективний внутрішній контроль сприяє підвищенню якості фінансової звітності підприємства. Достовірне відображення доходів, витрат та фінансових результатів від операцій з цінними паперами є необхідною передумовою для правильного розрахунку показників прибутковості, фінансової стійкості та інвестиційної привабливості підприємства. Відтак, внутрішній контроль забезпечує користувачів фінансової звітності – як внутрішніх, так і зовнішніх – надійною інформацією для аналізу та прийняття рішень.

Внутрішній контроль операцій з цінними паперами на перевірюваному підприємстві становить комплексний інструмент управління ризиками, який забезпечує відповідність нормативним вимогам, підвищує прозорість фінансової діяльності та сприяє формуванню достовірної фінансової звітності. Його ефективне функціонування є невід’ємною умовою стабільності фінансової системи підприємства та передумовою його сталого розвитку.

Тест внутрішнього контролю наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Тест внутрішнього контролю

№	Зміст питання (оновлено)	Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Чи затверджено оновлену облікову політику щодо фінансових інструментів, включно з переоцінкою та класифікацією ЦП?		✓		Політика оновлена, чинна
2	Чи забезпечено повноту первинних документів (додатки, ISIN, штампи біржі)?			✓	Виявлено неповний пакет документів

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6
3	Чи перевіряються відповідність дат у договорах, актах та біржових довідках?			✓	Виявлено розбіжності
4	Чи здійснюється контроль правильності кореспонденції рахунків згідно з Інструкцією №291?			✓	Виявлено неправильні проводки
5	Чи проводиться своєчасна амортизація дисконту/премії за облігаціями?			✓	Операція пропущена
6	Чи відповідає оцінка справедливої вартості вимогам НП(С)БО 12 та підтверджена біржовими котируваннями?		✓		Дані відповідають, відхилення зафіксовані
7	Чи відображені результати переоцінки (дооцінка/уцінка) у Балансі правильно?		✓		Відхилення виправлені
8	Чи правильно класифіковано доходи від операцій з цінними паперами (дивіденди, продаж, проценти)?			✓	Невірно класифіковано дохід від продажу
9	Чи своєчасно відображено доходи та витрати у Фінансовій звітності (Ф.2)?			✓	Затримка у відображенні амортизації дисконту
10	Чи документуються результати внутрішнього контролю та коригувальні дії?		✓		Журнал перевірок ведеться належним чином

Джерело: проведено на підставі на методики [28]

План внутрішнього контролю операцій з цінними паперами наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – План внутрішнього контролю операцій з цінними паперами

№ з/п	Етап внутрішнього контролю	Зміст процедур контролю (оновлений з урахуванням виявлених помилок)	Термін виконання	Відповідальний виконавець
1	2	3	4	5
1	Підготовчий етап	Ознайомлення з політикою щодо обліку фінансових інструментів, перевірка відповідності НП(С)БО 12, 13	01.04.2025	Контролер Воробей О.А.
2	Підготовчий етап	Аналіз внутрішніх регламентів контролю за операціями з цінними паперами, визначення слабких місць	01.04.2025	Контролер Воробей О.А.

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5
3	Підготовчий етап	Отримання оновленого переліку всіх видів цінних паперів на балансі, включаючи класифікаційні ознаки	02.04.2025	Контролер Воробей О.А.
4	Основний етап	Тестування системи внутрішнього контролю, інтерв'ю з відповідальними особами, аналіз робочих документів ЦП-1–ЦП-5	03–05.04.2025	Контролер Воробей О.А.
5	Основний етап	Аналіз договорів, актів, біржових звітів, депозитарних виписок; перевірка повноти (додатки, ISIN, штампи); звірка дат документів	05–06.04.2025	Контролер Воробей О.А.
6	Основний етап	Звірка бухгалтерських проведень із Головною книгою: виявлення неправильних кореспонденцій, пропущеної амортизації дисконту	06–07.04.2025	Контролер Воробей О.А.
7	Основний етап	Перевірка справедливої вартості: аналіз котирувань, оцінки, відображення переоцінок у балансі	07–08.04.2025	Контролер Воробей О.А.
8	Основний етап	Зіставлення даних обліку з Ф.2, Ф.3: оцінка правильності відображення доходів/витрат, коректності класифікації	08–09.04.2025	Контролер Воробей О.А.
9	Завершальний етап	Узагальнення результатів перевірки: систематизація відхилень, формування робочого висновку	10.04.2025	Контролер Воробей О.А.
10	Завершальний етап	Підготовка рекомендацій щодо вдосконалення обліку та внутрішнього контролю: запобігання повторним помилкам	10.04.2025	Контролер Воробей О.А.

Джерело: проведено на підставі на методики [28]

Програму внутрішнього контролю наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Програма внутрішнього контролю

№	Мета внутрішнього контролю	Критерії якості	Процедури контролю (з урахуванням виявлених помилок)	Джерело доказів	Метод контролю	Код РД
1	2	3	4	5	6	7
1	Оцінити ефективність внутрішнього контролю за операціями з ЦП	Повнота, своєчасність, періодичність	- Перевірити факт виконання внутрішніх регламентів. -	Положення, накази, журнали контролю	Опитування, тестування	ЦП -1

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6	7
			Проаналізувати журнали перевірок за попередні періоди. - Провести інтерв'ю з відповідальними працівниками щодо причин виявлених порушень (неповні документи, розбіжності дат).			
2	Перевірити наявність і достовірність первинних документів за операціями з ЦП	Законність та повнота документального оформлення	- Звірити наявність усіх додатків до договорів (ISIN). - Перевірити відповідність дат у договорах, актах і біржових документах. - Перевірити наявність біржового штампа та депозитарних виписок. - За необхідності – вимагати завірені копії.	Договори, акти, біржові звіти, виписки	Суцільна перевірка	ЦП-2
3	Перевірити правильність відображення операцій на рахунках	Відповідність Інструкції №291	- Звірити коректність проводок (виявлено: використано невірні рахунки). - Перевірити відображення амортизації дисконту (виявлено: відсутня операція). - Звірити аналітичні регістри з Головною книгою.	Головна книга, журнали, регістри	Арифметичний та логічний контроль	ЦП-3

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6	7
			- Зафіксувати відхилення та сформувати коригувальні рекомендації.			
4	Оцінити достовірність оцінки та переоцінки цінних паперів	Відповідність НП(С)БО 12	- Перевірити коректність визначення справедливої вартості (виявлено: +15 тис., –2 тис.). - Проаналізувати джерела оцінки: котирування, звіти оцінювача. - Перевірити правильність відображення переоцінки в балансі.	Біржові котирування, довідки, облікові реєстри	Аналітична перевірка	ЦП-4
5	Перевірити правильність формування доходів і витрат від операцій	Відповідність НП(С)БО 15, 16	- Зіставити дані обліку зі звітом про фінрезультати. - Перевірити коректність доходів від продажу акцій (виявлено розбіжності). - Перевірити відображення витрат (амортизації дисконту). - Проаналізувати правильність класифікації доходів (виявлено помилки).			

Джерело: проведено на підставі на методики [28]

Робочий документ контролера ЦП-2 «Перевірка правильності документального оформлення операцій з цінними паперами» наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Робочий документ контролера ЦП-2 «Перевірка правильності документального оформлення операцій з цінними паперами»

№	Первинний документ	Дата складання	Вид цінного папера	Сума, грн	Відповідальний працівник	Виявлені недоліки	Рекомендації контролера
1	Договір купівлі-продажу №45/ЦП	12.03.2024	Акції	150 000	Воробей О.А.	Не додано додаток з переліком ISIN	Вимагати повний пакет документів
2	Акт приймання-передавання	12.03.2024	Облігації	200 000	Воробей О.А.	Дата підписання різниться з датою договору	Узгодити дату оформлення документів
3	Біржова довідка	13.03.2024	Акції	150 000	Воробей О.А.	Відсутній штамп бі	

Джерело: проведено на підставі на методики [28]

Висновок контролера: У ході перевірки встановлено, що первинні документи оформлені частково з порушеннями. Виявлено відсутність додатків до договору (перелік ISIN), розбіжності в датах актів і договорів, а також відсутність біржового штампа на одному з документів. Недоліки свідчать про недостатній контроль відповідальних працівників за повнотою та достовірністю документації. Необхідно посилити вимоги до комплектності документів та впровадити повторний контроль перед затвердженням угод.

Контролер: Воробей О.А.

Робочий документ контролера ЦП-3 «Перевірка правильності кореспонденції рахунків за операціями з цінними паперами» наведено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Робочий документ контролера ЦП-3 «Перевірка правильності кореспонденції рахунків за операціями з цінними паперами»

№	Зміст госпоперації	Первинний документ	Правильна кореспонденція	Фактична	Виявлені відхилення	Пропо-зиції
1	Придбання акцій	Договір №45/ЦП	Дт 352 Кт 311	Дт 352 Кт 371	Невірне використання рахунку	Внести виправне прове-дення
2	Визнання доходу від продажу облігацій	Акт реалізації	Дт 311 Кт 741	Дт 311 Кт 742	Некоректно класифіковано дохід	Скори-гувати класи-фікацію рахунків
3	Амортизація дисконту	Розрахунок бухгалтерії	Дт 952 Кт 142	Відсутнє проведення	Не відображено операцію	

Джерело: проведено на підставі на методики [28]

Висновок контролера: Здійснена перевірка показала порушення у застосуванні кореспонденції рахунків. Виявлено неправильне віднесення доходу від продажу цінних паперів та використання невідповідних рахунків при розрахунках. Окремі операції, зокрема амортизація фінансових інструментів з дисконтом, не були відображені в обліку взагалі. Це вказує на слабкість контролю за правильністю бухгалтерських проводок та потребу в додатковому навчанні персоналу, відповідального за облік операцій з ЦП.

Контролер: Воробей О.А.

Робочий документ контролера ЦП-4 «Перевірка оцінки та відображення цінних паперів у фінансовій звітності» наведено у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Робочий документ контролера ЦП-4 «Перевірка оцінки та відображення цінних паперів у фінансовій звітності»

№	Вид цінного папера	Первісна вартість, грн	Справе длива вартість, грн	Джерело переоцінки	Відхи-лення	Відображено у звітності (Ф.1)	Коментар контролера
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Акції ПАТ «Х.»	150 000	165 000	Біржові котирування	+15 000	Рядок 1165	Потрібно відобразити дооцінку

Продовження таблиці 3.6

1	2	3	4	5	6	7	8
2	Облігації внутрішньої позики	200 000	198 000	Звіт оцінювача	–2 000	Рядок 1160	Відобразити у складі витрат
3	Корпоративні облігації	120 000	120 000	Біржові котирування	0	Ряд	

Джерело: проведено на підставі на методики [28]

Висновок контролера: Оцінка справедливої вартості у більшості випадків підтверджена відповідними біржовими котируваннями та звітами оцінювача. Водночас виявлено відхилення, що вимагали дооцінки та уцінки окремих фінансових інструментів. Відображення таких коригувань у фінансовій звітності проведено з дотриманням вимог, однак потребує регулярного відстеження для уникнення викривлень у балансі. Рекомендовано впровадити автоматизовану звірку цінних паперів із джерелами ринкових котирувань.

Контролер: Воробей О.А.

Робочий документ контролера ЦП-5 «Перевірка доходів і витрат від операцій з цінними паперами» наведено у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Робочий документ контролера ЦП-5 «Перевірка доходів і витрат від операцій з цінними паперами»

№	Вид операції	Первинний документ	Дохід / Витрати	Рахунки обліку	Відображено у Ф.2	Виявлені відхилення	Пропозиції контролера
1	Продаж акцій	Акт реалізації	Дохід 50 000	Дт 311 Кт 741	Рядок 2120	Невірно відображено суму	Уточнити виручку
2	Амортизація дисконту	Розрахунок	Витрати 3 000	Дт 952 Кт 142	Рядок 2180	Не списано в періоді	Провести уточнення
3	Отримання дивідендів	Виписка банку	Дохід 12 000	Дт 311 Кт 731	Рядок 2220	Без відхи	

Джерело: проведено на підставі на методики [28]

Висновок контролера: Перевірка встановила наявність порушень у відображенні доходів та витрат. Зокрема, неправильно класифіковано дохід від продажу акцій та не проведено списання амортизації дисконту за

фінансовими інструментами. Такі помилки впливають на достовірність фінансових результатів підприємства. Рекомендовано провести коригування облікових даних та посилити внутрішній контроль за формуванням фінансових результатів.

Контролер: Воробей О.А.

Звіт за результатами внутрішнього контролю операцій з цінними паперами

Період перевірки: 01.04.2025–10.04.2025 р.

Контролер: Воробей О.А.

Об’єкт контролю є операції з цінними паперами, їх документальне оформлення, бухгалтерський облік, оцінка та відображення у фінансовій звітності.

1. Мета та завдання внутрішнього контролю.

Метою внутрішнього контролю операції з цінними паперами було:

- оцінити ефективність роботи системи контролю за операціями з цінними паперами;
- перевірити повноту та достовірність первинних документів;
- встановити правильність бухгалтерських проведень;
- перевірити оцінку та переоцінку цінних паперів;
- оцінити коректність формування доходів та витрат за операціями з цінними паперами;
- визначити відповідність фінансової інформації вимогам НП(С)БО та внутрішніх регламентів.

2. Методологія та джерела контролю операцій з цінними паперами.

Під час перевірки операцій з цінними паперами застосовано такі методи:

- суцільна перевірка документів;
- арифметичний контроль бухгалтерських записів;
- аналітичні процедури;
- огляд первинних документів та внутрішніх регламентів;
- опитування відповідальних працівників;

- звірка бухгалтерських даних із фінансовою звітністю.

Основні джерела операцій з цінними паперами:

- договори, акти, виписки депозитарію, біржові довідки;
- Головна книга та аналітичні регістри;
- форма №1 «Баланс» та форма №2 «Звіт про фінансові результати»;
- внутрішні положення підприємства.

3. Результати перевірки за робочими документами.

3.1. ЦП-2 – Перевірка документального оформлення операцій виявило наступні недоліки: неповний пакет документів за окремими операціями (відсутні додатки, ISIN); розбіжності між датами в договорах та актах; відсутність біржового штампа на окремих довідках.

За результатами перевірки контролер встановив, що документальне оформлення містить недоліки, що можуть призвести до викривлення фінансових результатів та порушення принципу достовірності. Потрібне посилення контролю за комплектністю та автентичністю документів.

3.2. ЦП-3 – Перевірка бухгалтерських проведень виявило наступні недоліки: неправильне використання рахунків у кількох операціях; некоректна класифікація доходу від продажу ЦП; не проведена амортизація дисконту.

За результатами перевірки контролер встановив, що порушено вимоги Інструкції №291. Необхідно внести виправні бухгалтерські записи та забезпечити подвійний контроль за кореспонденціями.

3.3. ЦП-4 – Перевірка оцінки та відображення у звітності виявило наступні недоліки: відхилення між первісною та справедливою вартістю окремих паперів (+15 тис., –2 тис.); відсутність своєчасного відображення переоцінки у звітності.

За результатами перевірки контролер встановив, що загалом оцінка відповідає вимогам НП(С)БО 12, але потребує регулярного оновлення та автоматизованої звірки з ринковими даними.

3.4. ЦП-5 – Перевірка доходів і витрат виявило наступні недоліки: неправильне визначення доходу від реалізації акцій; пропущене списання амортизації дисконту; затримка у відображенні частини операцій у формі №2.

За результатами перевірки контролер встановив, що існує ризик викривлення фінансового результату. Потрібно скоригувати облікові записи та посилити контроль за доходами та витратами.

4. Загальний висновок контролера показав, що система внутрішнього контролю операцій з цінними паперами функціонує, однак вона має суттєві недоліки у сфері: документального оформлення операцій; правильності бухгалтерських проведень; своєчасного відображення оцінки та фінансових результатів.

Виявлені порушення можуть вплинути на достовірність бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Потрібно вжити коригувальних заходів та посилити внутрішній контроль на ключових етапах обліку цінних паперів.

5. Рекомендації контролера:

1. Забезпечити повний пакет документів до кожної операції (включно з ISIN, додатками та біржовими штампами).

2. Усунути помилки в бухгалтерських проведеннях та провести правильні коригування.

3. Налагодити регулярну переоцінку цінних паперів із фіксацією результатів у фінансовій звітності.

4. Запровадити додатковий контроль за правильністю класифікації доходів і витрат.

5. Провести додаткове навчання працівників щодо обліку операцій з цінними паперами.

6. Розглянути можливість автоматизації контролю за оцінкою та правильністю проводок.

3.2 Удосконалення обліку операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг»

Аналітичні відомості щодо операцій з цінними паперами є елементом системи бухгалтерського обліку. Запропоновані форми допоможуть забезпечити достовірність, повноту та своєчасність відображення інформації в обліку про операції з цінними паперами.

Аналітичні відомості виконують такі функції, а саме: допомагають у систематизації даних; здійснюють контроль руху цінних паперів**;** забезпечують прозорість обліку; дозволяють прийняти ефективні управлінські рішення; відповідають даним фінансової звітності. Аналітичні відомості з обліку операцій з цінними паперами допомагають формуванню якісної інформації та забезпечують їх документальне підтвердження.

Аналітична відомість 1 «Рух і залишки цінних паперів» наведена у таблиці 3.8. Вона показує наявність первинних документів, проводить ідентифікацію об'єктів обліку, зіставлення номінальної та ринкової її вартості.

Таблиця 3.8 – Аналітична відомість 1 «Рух і залишки цінних паперів»

№ з/п	Вид цінного паперу	Номер і дата договору	Контрагент (емітент/покупець)	Кількість, шт.	Номінальна вартість, грн	Ціна придбання / продажу, грн	Біржа / депозитарій	Первинний документ	Примітка

Джерело: удосконалено автором

Аналітична відомість 2 «Відомість бухгалтерських проведень за операціями з цінними паперами» наведена у таблиці 3.9. Вона дозволяє проставити правильну кореспонденцію рахунків**,** дотримуватись Інструкцію №291, відповідно до первинних документів.

Таблиця 3.9 – Аналітична відомість 2 «Відомість бухгалтерських проведень за операціями з цінними паперами»

№ з/п	Дата операції	Вид цінного паперу	Зміст господарської операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку	Сума, грн	Первинний документ	Відповідність Плану рахунків	Приміт ка

Джерело: удосконалено автором

Аналітична відомість 3 «Оцінка та переоцінка цінних паперів» наведена у таблиці 3.10. Вона сприяє достовірності відображення фінансових активів, та проведення правильної переоцінки та відповідності даних фінансовій звітності**.**

Таблиця 3.10 – Аналітична відомість 3 «Оцінка та переоцінка цінних паперів»

№ з/п	Вид ЦП	Балансова (первісна) вартість, грн	Справедлива вартість на дату балансу, грн	Джерело оцінки (біржа, звіт оцінювача)	Відхилення (+/-	Дата переоцінки	Бухгалтерська довідка	Відображення у звітності (рядок Балансу)

Джерело: удосконалено автором

Аналітична відомість 4 «Розрахунок доходів і витрат від операцій з цінними паперами» наведена у таблиці 3.11. Вона дозволяє контролювати правильність визначення доходів, витрат і фінансового результату від операцій з цінними паперами, а також відповідність їх даних фінансовій звітності (Ф.2)**.**

Таблиця 3.11 – Аналітична відомість 4 «Розрахунок доходів і витрат від операцій з цінними паперами»

№ з/п	Вид ЦП	Дохід від реалізації, грн	Первісна вартість, грн	Різниця (фінрезультат), грн	Дивіденди / проценти	Комісійні витрати	Податок на прибуток, грн	Чистий фінрезультат, грн	Примітка

Джерело: удосконалено автором

Отже, правильне ведення обліку операцій з цінними паперами у запропонованих аналітичних відомостях забезпечить достовірність та відповідність фінансової звітності підприємства. Раціонально побудована система обліку дозволяє своєчасно відображати операції з цінними паперами від їх придбання до їх реалізації, що обґрунтовує сучасний погляд на проблеми ведення обліку і оподаткування.

3.3 Удосконалення внутрішнього контролю операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг»

Метою внутрішнього контролю операцій з цінними паперами є перевірка достовірності, законності та доцільності здійснених операцій в обліку, а також запобігання викривлення фінансової звітності.

Внутрішній контроль спрямований на перевірку відповідності даних обліку цінних паперів вимогам законодавства, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також внутрішнім положенням підприємства.

Завдання внутрішнього контролю операцій з цінними паперами:

1. Перевірка правомірності операцій з придбання та реалізації цінних паперів відповідно до законодавства.
2. Перевірка достовірності первинних документів та правильності їх оформлення.
3. Перевірка правильності класифікації цінних паперів за видами фінансових інструментів і відповідності рахункам бухгалтерського обліку згідно з Інструкцією №291.
4. Перевірка правильності кореспонденції рахунків та їх відповідності вимогам НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» та НП(С)БО 15 «Дохід».
5. Перевірка правильності проведення оцінки цінних паперів при придбанні та переоцінці.

6. Перевірка достовірності відображення інформації у фінансовій звітності.

Тест внутрішнього контролю операцій з цінними паперами наведено у таблиці 3.12.

Таблиця 3.12 – Тест внутрішнього контролю операцій з цінними паперами

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	Чи затверджено на підприємстві облікову політику, що визначає порядок відображення операцій з цінними паперами?				
2	Чи ведеться окремий аналітичний облік за видами цінних паперів (акції, облігації, векселі, деривативи)?				
3	Чи здійснюється перевірка достовірності первинних документів (договори, виписки депозитарію, біржові звіти)?				
4	Хто відповідає за санкціонування операцій із цінними паперами?				
5	Чи погоджуються операції з цінними паперами з фінансовим планом підприємства?				
6	Чи перевіряється правильність відображення операцій у бухгалтерських рахунках згідно з Інструкцією №291?				
7	Чи проводиться інвентаризація цінних паперів (за обліковими та фактичними даними депозитарію)?				
8	Чи застосовується процедура переоцінки фінансових інструментів до справедливої вартості?				
9	Чи контролюється своєчасність відображення доходів (дивіденди, проценти, курсові різниці)?				
10	Чи здійснюється перевірка коректності визначення фінансових результатів від операцій з цінними паперами?				
11	Чи контролюється дотримання лімітів інвестування, передбачених внутрішніми положеннями?				
12	Чи перевіряються відповідність операцій чинному законодавству (Закон «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»)?				
13	Чи узгоджуються дані бухгалтерського обліку з фінансовою звітністю (форма №1, №2)?				
14	Чи проводиться періодична оцінка ефективності системи внутрішнього контролю?				
15	Чи наявні документально оформлені результати попередніх перевірок і заходи реагування?				

Джерело: удосконалено автором

План внутрішнього контролю операцій з цінними паперами наведено у таблиці 3.13. Складання плану внутрішнього контролю операцій з цінними паперами є важливою складовою процесу організації та методики аудиторської перевірки. Планування перевірки дає змогу якісно провести процедури контролю, визначити обсяг необхідних доказів контролю та забезпечити раціональний розподіл часу перевіряючих.

Таблиця 3.13 – План внутрішнього контролю операцій з цінними паперами

№ з/п	Етап внутрішнього контролю	Зміст процедур контролю	Термін виконання	Відповідальний виконавець
1	Підготовчий етап	Ознайомлення з обліковою політикою щодо фінансових інструментів		
2		Аналіз внутрішніх регламентів контролю за операціями з цінними паперами		
3		Отримання переліку всіх видів цінних паперів, що перебувають на балансі		
4	Основний етап	Тестування системи контролю, інтерв'ю, аналіз робочих документів		
5		Аналіз договорів, актів, біржових звітів, виписок депозитарію		
6		Звірка проводок з Головною книгою, аналітичними регістрами		
7		Перевірка облікової оцінки за справедливою вартістю		
8		Зіставлення даних обліку з фінансовими звітами		
9	Завершальний етап	Узагальнення результатів перевірки, формування висновків		
10		Надання рекомендацій щодо удосконалення обліку та контролю		

Джерело: удосконалено автором

Програма внутрішнього контролю операцій з цінними паперами наведено у таблиці 3.14.

Таблиця 3.14 – Програма внутрішнього контролю операцій з цінними паперами

№ з/п	Мета внутрішнього контролю	Критерії якості контролю	Перелік процедур контролю	Джерело доказів внутрішнього контролю	Метод внутрішнього контролю	Код робочого документа внутрішнього контролю
1	Оцінити ефективність внутрішнього контролю за операціями з ЦП	Повнота і своєчасність процедур контролю	Тестування системи контролю, інтерв'ю, аналіз робочих документів	Положення, накази, журнали перевірок	Опитування, тестування	ЦП-1
2	Перевірити наявність і достовірність первинних документів з операцій з ЦП	Законність та повнота документального оформлення	Аналіз договорів, актів, біржових звітів, виписок депозитарію	Первинні документи	Суцільна перевірка	ЦП-2
3	Перевірити правильність відображення операцій на рахунках обліку	Відповідність Інструкції №291	Звірка проводок з Головною книгою, аналітичними регістрами	Головна книга, журнали	Арифметичний контроль	ЦП-3
4	Оцінити достовірність оцінки та переоцінки цінних паперів	Відповідність НП(С)БО 12	Перевірка облікової оцінки за справедливою вартістю	Біржові котирування, аналітичні довідки	Аналітична перевірка	ЦП-4
5	Перевірити правильність відображення доходів і витрат від операцій з ЦП	Відповідність НП(С)БО 15 та 16	Зіставлення даних обліку з фінансовими звітами	Форма 2, Форма 3 фінзвітності	Арифметичний контроль	ЦП-5

Джерело: удосконалено автором

Програма внутрішнього контролю операцій з цінними паперами є деталізація плану, який конкретизує завдання, процедури та методичні прийоми, що застосовуються перевіряючим для отримання доказів правильності відображення фінансових інструментів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Її складання є невід'ємною частиною процесу планування перевірки.

Робочий документ контролера ЦП-1 «Зведена відомість результатів внутрішнього контролю операцій з цінними паперами» наведено у таблиці 3.15. Він допомагає узагальнити результати контролю, провести оцінку ризиків та надати рекомендації щодо підвищення ефективності системи внутрішнього контролю.

Таблиця 3.15 – Робочий документ контролера ЦП-1 «Зведена відомість результатів внутрішнього контролю операцій з цінними паперами»

№	Перевірений напрям контролю	Виявлені порушення	Причини порушення	Потенційні наслідки	Запропоновані коригувальні дії	Ступінь ризику (високий/середній/низький)	Відмітка про усунення

Джерело: удосконалено автором

Робочий документ контролера ЦП-2 «Перевірка правильності документального оформлення операцій з цінними паперами» наведено у таблиці 3.16. Він використовується для перевірки наявності, повноти та достовірності первинних документів, що підтверджують операції з цінними паперами.

Таблиця 3.16 – Робочий документ контролера ЦП-2 «Перевірка правильності документального оформлення операцій з цінними паперами»

№	Первинний документ	Дата складання	Вид цінного папера	Сума, грн	Відповідальний працівник	Виявлені недоліки	Рекомендації контролера	Підпис контролера

Джерело: удосконалено автором

Робочий документ контролера ЦП-3 «Перевірка правильності бухгалтерських проведень за операціями з цінними паперами» наведено у таблиці 3.17. Він допомагає проводити перевірку відповідності кореспонденції рахунків економічному змісту операцій.

Таблиця 3.17 – Робочий документ контролера ЦП-3 «Перевірка правильності кореспонденції рахунків за операціями з цінними паперами»

№	Зміст господарської операції	Первинний документ	Правильна кореспонденція рахунків	Фактична кореспонденція	Виявлені відхилення	Пропозиції контролера

Джерело: удосконалено автором

Робочий документ контролера ЦП-4 «Перевірка оцінки та відображення цінних паперів у фінансовій звітності» наведено у таблиці 3.18. Він забезпечить достовірність оцінку цінних паперів та їх відображення у фінансовій звітності.

Таблиця 3.18 – Робочий документ контролера ЦП-4 «Перевірка оцінки та відображення цінних паперів у фінансовій звітності»

№	Вид цінного папера	Первісна вартість, грн	Справедлива вартість, грн	Джерело переоцінки	Відхилення (+/-)	Відображено у звітності (рядок Балансу, Ф.1)	Коментар контролера

Джерело: удосконалено автором

Робочий документ контролера ЦП-5 «Перевірка доходів і витрат від операцій з цінними паперами» наведено у таблиці 3.19. Він перевіряє правильність формування фінансового результату від операцій із цінними паперами.

Таблиця 3.19 – Робочий документ контролера ЦП-5 «Перевірка доходів і витрат від операцій з цінними паперами»

№	Вид операції	Первинний документ	Дохід / Витрати (грн)	Рахунки обліку	Відображено у звіті про фінансові результати (Ф.2)	Виявлені відхилення	Пропозиції контролера

Джерело: удосконалено автором

Побудова ефективної системи внутрішнього контролю сприяє підвищенню рівня управління, своєчасному виявленню відхилень даних обліку даним перевірки, що допоможе знизити ризики, зменшити помилки, зловживання та витрати. Удосконалення методики перевірки, а саме розроблені форми тесту, плану, програми, робочих документів внутрішнього контролю за операціями з цінними паперами є передумовою правильності визначення фінансових результатів, що попереджає помилки, зменшує вірогідність фінансових санкцій та підвищує прибутки підприємства.

Отже, у третьому розділі обґрунтовано та розроблено практичні пропозиції, спрямовані на вдосконалення системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг».

Внутрішній контроль операцій з цінними паперами є ключовим елементом фінансової безпеки підприємства, який забезпечує законність, достовірність і своєчасність відображення фінансових інструментів у бухгалтерському обліку та звітності. Запропонована система внутрішнього контролю орієнтована на мінімізацію ризиків викривлення фінансових результатів і підвищення прозорості інвестиційної діяльності підприємства. За результатами тестування чинної системи внутрішнього контролю встановлено наявність суттєвих недоліків, зокрема у сфері документального оформлення операцій, правильності кореспонденції рахунків, своєчасного відображення амортизації дисконту та коректної класифікації доходів від операцій з цінними

паперами. Виявлені порушення підтверджують необхідність удосконалення контрольних процедур на всіх етапах облікового процесу.

Обґрунтовано доцільність удосконалення аналітичного обліку операцій з цінними паперами шляхом запровадження спеціалізованих аналітичних відомостей, які охоплюють рух і залишки цінних паперів, кореспонденцію рахунків, оцінку та переоцінку фінансових інструментів, а також розрахунок доходів і витрат. Запропоновані форми сприяють підвищенню повноти, достовірності та аналітичності облікової інформації. Це забезпечує більш об’єктивне відображення фінансових інвестицій у балансі підприємства та знижує ризик викривлення показників фінансової звітності.

Розроблено форми тесту, плану, програми та робочих документів внутрішнього контролю, які забезпечують системність, послідовність і комплексність перевірки операцій з цінними паперами. Їх впровадження дозволяє підвищити якість контролю, забезпечити належне документування результатів перевірок і формування обґрунтованих управлінських рішень. Запропоновані заходи з удосконалення внутрішнього контролю сприяють підвищенню якості формування фінансових результатів, зменшенню ймовірності бухгалтерських помилок, запобіганню фінансовим санкціям та посиленню інвестиційної привабливості підприємства. Реалізація запропонованих рекомендацій забезпечить створення ефективної, методично обґрунтованої та практично орієнтованої системи обліку й внутрішнього контролю операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг», що сприятиме підвищенню фінансової стабільності підприємства та формуванню достовірної фінансової звітності в умовах розвитку ринку капіталу.

ВИСНОВКИ

Цінні папери є складним фінансово-правовим та обліковим об’єктом, який поєднує у собі речові та зобов’язальні права. Законодавство України чітко регламентує поняття цінних паперів, їх класифікацію, життєвий цикл, порядок емісії, обігу, погашення та захист прав інвесторів. Нормативно-правова база (ЦК України, ГК України, закони України «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про депозитарну систему») створює необхідні умови для правомірного здійснення операцій щодо цінних паперів.

Досліджено систему бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами, яка ґрунтується на положеннях НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти». Обґрунтовано, що саме ці стандарти визначають правила первісного визнання, оцінки, переоцінки, знецінення та вибуття фінансових інвестицій, а також порядок відображення доходів і витрат у фінансовій звітності.

Систематизовано порядок документального оформлення та аналітичного обліку операцій з цінними паперами, визначено основні рахунки бухгалтерського обліку та типові кореспонденції рахунків. Розкрито особливості обліку операцій з цінними паперами, зокрема порядок окремого визначення фінансових результатів за біржовими та небіржовими цінними паперами. Виявлено проблемні аспекти чинного податкового законодавства щодо обліку небіржових цінних паперів, які потребують додаткових роз’яснень контролюючих органів.

Обґрунтовано важливість внутрішнього контролю операцій з цінними паперами як інструменту забезпечення законності, достовірності та ефективності інвестиційної діяльності підприємства. Визначено мету, завдання, об’єкти, предмет, методи та етапи внутрішнього контролю, а також систематизовано типові помилки і порушення, що виникають при обліку таких операцій. Ефективна система внутрішнього контролю сприяє мінімізації фінансових ризиків, запобіганню шахрайству, своєчасному виявленню

помилок в обліку, підвищенню якості фінансової звітності та обґрунтованості управлінських рішень.

Організаційно-економічна характеристика, показано особливості обліку операцій з цінними паперами та проведено аналіз фінансового стану ТОВ «Процес Інжиніринг».

ТОВ «Процес Інжиніринг» є малим інжиніринговим підприємством із гнучкою організаційною структурою та багатопрофільним характером діяльності. Аналіз основних фінансово-економічних показників засвідчив наявність позитивної динаміки доходів упродовж досліджуваного періоду, що свідчить про поступове закріплення підприємства на ринку інжинірингових та техніко-консультативних послуг. Водночас обмежені масштаби діяльності та ресурсна база зумовлюють підвищену чутливість підприємства до фінансових ризиків.

Цінні папери використовуються підприємством переважно як інструмент розміщення тимчасово вільних коштів та диверсифікації фінансових ризиків, а не як об’єкт спекулятивної діяльності. Узагальнення типових господарських операцій з акціями, облігаціями, векселями та іншими фінансовими інструментами підтвердило коректність їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку та відповідність чинній методології.

Фінансовий аналіз ТОВ «Процес Інжиніринг» за 2020–2024 роки дозволив виявити низку суттєвих проблем у фінансовому стані підприємства. Аналіз ліквідності засвідчив критично низькі значення всіх коефіцієнтів та стабільно від’ємний чистий оборотний капітал, що вказує на хронічну нестачу оборотних коштів і високий ризик неплатоспроможності. Оцінка платоспроможності підтвердила наявність від’ємного власного капіталу та втрату фінансової автономії, що свідчить про глибоку фінансову кризу та загрозу банкрутства. Результати аналізу ділової активності показали істотне уповільнення оборотності активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, а також зниження ефективності використання основних засобів і матеріальних ресурсів. Надмірне зростання строку погашення

дебіторської заборгованості у 2024 році є додатковим чинником погіршення ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Аналіз рентабельності засвідчив суперечливу ситуацію: за наявності відносно стабільної рентабельності активів підприємство залишається збитковим за показниками власного капіталу та не генерує прибутку від основної діяльності.

Обґрунтовано та розроблено практичні пропозиції, спрямовані на вдосконалення системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг».

Внутрішній контроль операцій з цінними паперами є ключовим елементом фінансової безпеки підприємства**,** який забезпечує законність, достовірність і своєчасність відображення фінансових інструментів у бухгалтерському обліку та звітності. Запропонована система внутрішнього контролю орієнтована на мінімізацію ризиків викривлення фінансових результатів і підвищення прозорості інвестиційної діяльності підприємства. За результатами тестування чинної системи внутрішнього контролю встановлено наявність суттєвих недоліків**,** зокрема у сфері документального оформлення операцій, правильності кореспонденції рахунків, своєчасного відображення амортизації дисконту та коректної класифікації доходів від операцій з цінними паперами. Виявлені порушення підтверджують необхідність удосконалення контрольних процедур на всіх етапах облікового процесу.

Обґрунтовано доцільність удосконалення аналітичного обліку операцій з цінними паперами шляхом запровадження спеціалізованих аналітичних відомостей, які охоплюють рух і залишки цінних паперів, кореспонденцію рахунків, оцінку та переоцінку фінансових інструментів, а також розрахунок доходів і витрат. Запропоновані форми сприяють підвищенню повноти, достовірності та аналітичності облікової інформації. Це забезпечує більш об’єктивне відображення фінансових інвестицій у балансі підприємства та знижує ризик викривлення показників фінансової звітності.

Розроблено форми тесту, плану, програми та робочих документів внутрішнього контролю, які забезпечують системність, послідовність і

комплексність перевірки операцій з цінними паперами. Їх впровадження дозволяє підвищити якість контролю, забезпечити належне документування результатів перевірок і формування обґрунтованих управлінських рішень. Запропоновані заходи з удосконалення внутрішнього контролю сприяють підвищенню якості формування фінансових результатів, зменшенню ймовірності бухгалтерських помилок, запобіганню фінансовим санкціям та посиленню інвестиційної привабливості підприємства. Реалізація запропонованих рекомендацій забезпечить створення ефективної, методично обґрунтованої та практично орієнтованої системи обліку й внутрішнього контролю операцій з цінними паперами ТОВ «Процес Інжиніринг», що сприятиме підвищенню фінансової стабільності підприємства та формуванню достовірної фінансової звітності в умовах розвитку ринку капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 24.10.2025).

2. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 24.10.2025).

3. Про інститути спільного інвестування : Закон України від 05.07.2012 р. № 5080-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text (дата звернення: 24.10.2025).

4. Про депозитарну систему : Закон України від 06.07.2012 р. № 5178-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text (дата звернення: 24.10.2025).

5. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text (дата звернення: 24.10.2025).

6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text (дата звернення: 22.10.2025).

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 25.10.1999 р. за № 725/4018. URL: https://zakon.help/documents/z0725-99 (дата звернення: 24.10.2025).

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення: 28.10.2025).

9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» : Наказ Міністерства фінансів України від 26.04.2000 р. № 91. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text (дата звернення: 22.10.2025).

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text (дата звернення: 24.10.2025).

11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 24 «Прибуток на акцію» : Наказ Міністерства фінансів України від 16.07.2001 р. № 344. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0647-01#Text (дата звернення: 24.10.2025).

12. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14 (дата звернення: 24.10.2025).

13. Про затвердження Положення про структуру власності юридичних осіб, процедуру та умови отримання погодження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку істотної участі у професійних учасниках ринків капіталу та організованих товарних ринків : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринкувід від 14.11.2025 р. № 09/21/3187/К03. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1785-25#Text (дата звернення: 24.11.2025).

14. Про схвалення Методичних рекомендацій Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку з обліку основних видів операцій торговців цінними паперами : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринкувід від 25.02.1999 р. № 31. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text (дата звернення: 24.10.2025).

15. Про схвалення Методичних рекомендацій Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку з обліку основних видів операцій з цінними паперами в інвестиційному фонді : Рішення Національної комісії з цінних

паперів та фондового ринкувід від 25.02.99 р. № 30. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr030312-99#Text (дата звернення: 24.10.2025).

16. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 24.10.2025).

17. Анеліна Ю. Ю. Проблеми покращення якості аудиту фінансової звітності та напрями його вдосконалення в умовах міжнародних стандартів. *Управління розвитком*. 2011. № 2. С. 11–13.

18. Атамас П. Й. Управлінський облік : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 440 с.

19. Баранова А. О. Аудит : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2017. 246 с.

20. Брадул О. М., Шепелюк В. А, Ільїна С. Б., Юнацький М. О., Хорошенюк А. П., Брадул Т. В. Аудит : підручник (у двох частинах) / за ред. Грушко В. І. Київ : Ліра-К, 2019. 324 с.

21. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.

22. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : Рута, 2010. 912 с.

23. Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Малюга Н. М., Чижевська Л. В. Бухгалтерський управлінський облік : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2002. 480 с.

24. Ващенко Ю. В. Банківське право : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 344 с.

25. Виноградова М. О., Жидєєва Л. І. Аудит : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 654 с.

26. Волкова І. А. Фінансовий облік : навч. посіб. Ч. І. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 345 с.

27. Воробей О. І. Меліхова Т. О. Теоретичні аспекти обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами. *Обліково-аналітичне*

забезпечення інноваційної трансформації економіки України (в умовах воєнного стану та поствоєнний період) : матеріали XIX Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 28-29 листопада 2025 року) (подано до друку).

28. Воробей О. І., Меліхова Т. О., Меліхов Є. В. Удосконалення обліку та внутрішнього контролю операцій з цінними паперами: сучасний погляд у спеціальності облік і оподаткування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2026. № 1 (подано до друку).

29. Гарасим П. М., Журавель Г. П., Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення. Первинний та аналітичний облік на підприємстві : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2008. 464 с.

30. Гарасим П. М., Журавель Г.П., , Хомин П.Я. Курс фінансового обліку : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 566 с.

31. Гладій І. О., Майстер Л. А. Організація обліку операцій з цінними паперами. URL: https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2639 (дата звернення: 24.10.2025).

32. Гончарук Я. А., Рудницький В. С. Аудит : навч. посіб. Львів : Світ, 2002. 296 с.

33. Голов С. Ф., Костюченко В. М., Кравченко І. Ю., Ямборко Г. А. Фінансовий облік : підручник. Київ : Лібра, 2005. 976 с.

34. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами : приклади та коментарі : практ. посіб. Київ : Лібра, 2013. 55 с.

35. Голов С. Ретроспективний погляд на реформування бухгалтерського обліку в Україні. *Бухгалтерських облік і аудит*. 2006. № 1. С. 16-25.

36. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Карпенко М. Ю. Аудит : організація і методика : навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2007. 486 с.

37. Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Романів Р. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 424 с.

38. Давидюк Т. В., Манойленко О. В., Ломаченко Т. І., Резніченко А. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків : Гельветика, 2016. 392 с.

39. Завгородній В. П. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. Київ : А.С.К., 2011. 848 с.

40. Зінченко О. В., Радіонова Н. Й., Хаустова Є. Б. Бухгалтерський облік : у схемах і таблицях : навч. посіб. / під. заг. ред. М. І. Скрипник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 340 с.

41. Іванова Н. А., Ролінський О. В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 216 с.

42. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік : Первинні документи та порядок їх заповнення : підручник. Київ : ЦУЛ, 2014. 600 с.

43. Козак В. І., Москвін С. О., Посполітак В. В. Фінансові інструменти : операції з облігаціями : наук.-практ. посіб. Київ : DESPRO, 2019. 132 с

44. Косяк А. П., Зубенко А В. Бухгалтерський облік II : навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 326 с.

45. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.

46. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : підручник. Київ : Каравела, 2012. 544 с.

47. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні : основи та приктика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 576 с.

48. Макаренко А. П., Максименко І. Я., Меліхова Т. О., Зоря О. П. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 280 с.

49. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Мусійченко О. Г. Аудит : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. 260 с.

50. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2018. 602 с.

51. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Мусійченко О. Г. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. 280 с.

52. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 516 с.

53. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Чакалова Н. С. Теорія і методика документування в обліку та аудиті : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 400 с.

54. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Кутчак Ю. М. Фінансовий облік ІІ : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 288 с.

55. Меліхова Т. О., Алексютіна Т. В. Розробка системи знаків виявлених помилок для удосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Економічний форум*. 2013. № 1. С. 391–396.

56. Меліхова Т. О., Верьовкіна А. С. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті. *Інвестиції: практика та досвід.* 2019. № 1. С. 24–29. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.1.24.

57. Меліхова Т. О., Троян О. В., Бондаренко І. В. Удосконалення методики внутрішнього аудиту розрахунків з постачальниками для підвищення економічної безпеки підприємства. *Економіка та держава.* 2019. № 2. С. 88–93. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.2.88.

58. Меліхова Т. О., Чакалова Н. С., Середенко Т. С. Удосконалення методичних засад аудиту операцій з готівкою та на рахунках у банку для підвищення ефективності управління підприємством. *Інвестиції: практика та досвід.* 2019. № 5. С. 32–41. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.5.32.

59. Мултанівська Т. В., Воінова Т. С., Вороніна О. О. Аудит : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2010. 320 с.

60. Операції з акціями та облігаціями: облік у інвестора. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/bn/2016/november/issue-47/article-23215.html?srsltid=AfmBOoqrYAVrkB0j_P8qwchhP4iMJEQskKy6hcGfRqbFS53yeaiJxi-Q (дата звернення: 24.10.2025).

61. Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Мельничук І. В., Мужевич Н. В. Бухгалтерський облік : від знань до компетентностей : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 363 с.

62. Панасюк В. М., Мельничук І. В., Мужевич Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 330 с.

63. Петрик О. А. Аудит : підручник. Київ : КНЕУ, 2015. 498 с.

64. Савченко В. Я. Аудит : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 328 с.

65. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : Політехніка, 2017. 248 с.

66. Соболєв М. В., Косата І. А., Розіт Т. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 222 с.

67. Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 411 с.

68. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2004. 578 с.

69. Сопко В. В., Ромашко О. М. Торгівля цінними паперами : підручник / за ред. В. І. Грушка. URL: https://library.krok.edu.ua/ua/kategoriji/pidruchniki/21-torhivlia-tsinnymy-paperamy-rozdil-xiii-bukhhalterskyi-oblik-operatsii-z-tsinnymy-paperamy (дата звернення: 24.10.2025).

70. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 647 с.

71. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2013. 982 с.

72. Хом’як Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні : підручник. Львів : Інтелект-Захід, 2007. 1200 с.

73. Maksymenko I., Melikhova T. Accounting and analytical procurement of state financial control and directions of its implementation in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Volume 3 Number 5. Riga : Publishing House «Baltija Publishing». P. 268–275

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	0	0	0
первісна вартість	1001	25	25	0
накопичена амортизація	1002	25	25	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	4767	8231	0
первісна вартість	1011	13639	17714	0
знос	1012	8872	9483	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	107	107	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0

Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	4874	8338	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	233	274	0
Виробничі запаси	1101	54	95	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	179	179	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	617	106	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	47	56	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	321	119	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	96	21	0
Готівка	1166	1	0	0
Рахунки в банках	1167	95	21	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0

інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	480	0
Усього за розділом II	1195	1314	1056	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	6188	9394	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5233	5233	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	194	194	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-10466	-11886	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	-5039	-6459	0
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов’язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов’язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов’язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0

Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	960	154	0
за розрахунками з бюджетом	1620	2	11	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	13	7	0
за розрахунками з оплати праці	1630	26	24	0
за одержаними авансами	1635	10167	15300	0
за розрахунками з учасниками	1640	9	9	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	47	10	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0

Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов’язання	1690	3	338	0
Усього за розділом III	1695	11227	15853	0
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	6188	9394	0

Продовження додатка А

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6272	9336
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6316)	(8343)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	0	993
Валовий: збиток	2095	(44)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	562	645
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(1372)	(1254)
Витрати на збут	2150	(473)	(620)
Інші операційні витрати	2180	(86)	(796)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(1413)	(1032)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(1413)	(1032)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	7	18
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(1420)	(1050)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-1420	-1050

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	4399	7284
Витрати на оплату праці	2505	858	820
Відрахування на соціальні заходи	2510	411	347
Амортизація	2515	613	530
Інші операційні витрати	2520	1966	2032
Разом	2550	8247	11013

Продовження додатка А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	0	0	0
первісна вартість	1001	25	25	0
накопичена амортизація	1002	25	25	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	62	0	0
Основні засоби:	1010	4740	4767	0
первісна вартість	1011	13082	13639	0
знос	1012	8342	8872	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	107	107	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0

Усього за розділом I	1095	4909	4874	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	704	233	0
Виробничі запаси	1101	512	54	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	192	179	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	86	617	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	186	47	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	434	321	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	5	96	0
Готівка	1166	0	1	0
Рахунки в банках	1167	5	95	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	480	0
Усього за розділом II	1195	1714	1314	0

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	6623	6188	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5233	5233	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	194	194	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-9416	-10466	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	-3989	-5039	0
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов’язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов’язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов’язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов’язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0

резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	487	960	0
за розрахунками з бюджетом	1620	0	2	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	12	13	0
за розрахунками з оплати праці	1630	25	26	0
за одержаними авансами	1635	10065	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	9	9	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	12	47	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2	101170	0
Усього за розділом III	1695	10612	11227	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	6623	6188	0

Продовження додатка А

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9336	4621
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8343)	(4208)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	993	413
Валовий: збиток	2095	(44)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	645	22
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)

Адміністративні витрати	2130	(1254)	(1177)
Витрати на збут	2150	(620)	(1339)
Інші операційні витрати	2180	(796)	(362)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(1032)	(2443)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(3)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(1032)	(2446)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-18	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(1050)	(2446)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року

Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-1050	-2446

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	7284	3082
Витрати на оплату праці	2505	820	795
Відрахування на соціальні заходи	2510	347	307
Амортизація	2515	530	353
Інші операційні витрати	2520	2032	2326
Разом	2550	11013	6863

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	50051	50051
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	50051	50051
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-0.32	-1.86
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-0.32	-1.86
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Продовження додатка А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 01.01.2022 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	0	0	0
первісна вартість	1001	25	25	0
накопичена амортизація	1002	25	25	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	8231	7294	0
первісна вартість	1011	17714	16722	0
знос	1012	9483	9428	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	107	107	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	8338	7401	0

II. Оборотні активи				
Запаси	1100	274	236	0
Виробничі запаси	1101	95	57	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	179	179	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	106	69	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	56	27	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	119	646	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	21	100	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	21	100	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	428	355	0
Усього за розділом II	1195	1004	1433	0

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	9342	8834	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5233	5233	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	194	194	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-11938	-12521	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	-6511	-7094	0
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов’язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов’язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов’язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов’язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0

резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	154	100	0
за розрахунками з бюджетом	1620	11	25	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	7	5	0
за розрахунками з оплати праці	1630	24	21	0
за одержаними авансами	1635	15300	15376	0
за розрахунками з учасниками	1640	9	9	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	10	10	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	338	382	0
Усього за розділом III	1695	15853	15928	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	9342	8834	0

Продовження додатка А

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6694	6272
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-5882)	(-6316)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	812	0
Валовий: збиток	2095	(0)	(-44)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1027	562
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)

Адміністративні витрати	2130	(-1272)	(-1372)
Витрати на збут	2150	(-525)	(-473)
Інші операційні витрати	2180	(-625)	(-86)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(-583)	(-1413)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(-583)	(-1413)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	-7
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(-583)	(-1420)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року

Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-583	-1420

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	4357	4399
Витрати на оплату праці	2505	671	858
Відрахування на соціальні заходи	2510	240	411
Амортизація	2515	610	613
Інші операційні витрати	2520	2426	1966
Разом	2550	8304	8247

Продовження додатка А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2023 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	0	0	
первісна вартість	1001	25	25	
накопичена амортизація	1002	25	25	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	142	
Основні засоби:	1010	7294	6809	
первісна вартість	1011	16722	16370	
знос	1012	9428	9561	
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	
первісна вартість	1016	0	0	
знос	1017	0	0	
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	
первісна вартість	1021	0	0	
накопичена амортизація	1022	0	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	107	107	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	
Гудвіл	1050	0	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	
Інші необоротні активи	1090	0	0	
Усього за розділом I	1095	7401	6916	

II. Оборотні активи				
Запаси	1100	236	179	
Виробничі запаси	1101	57	0	
Незавершене виробництво	1102	0	0	
Готова продукція	1103	0	0	
Товари	1104	179	179	
Поточні біологічні активи	1110	0	0	
Депозити перестрахування	1115	0	0	
Векселі одержані	1120	0	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	69	796	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	
з бюджетом	1135	27	14	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	
з нарахованих доходів	1140	0	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	646	134	
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	100	54	
Готівка	1166	0	0	
Рахунки в банках	1167	100	54	
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	
резервах незароблених премій	1183	0	0	
інших страхових резервах	1184	0	0	
Інші оборотні активи	1190	355	438	
Усього за розділом II	1195	1433	1615	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	

Баланс	1300	8834	8531	

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5233	5233	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	
Капітал у дооцінках	1405	0	0	
Додатковий капітал	1410	0	0	
Емісійний дохід	1411	0	0	
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	
Резервний капітал	1415	194	194	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-12521	-13974	
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	( )
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	( )
Інші резерви	1435	0	0	
Усього за розділом I	1495	-7094	-8547	
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов’язання	1500	0	0	
Пенсійні зобов’язання	1505	0	0	
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	
Інші довгострокові зобов’язання	1515	0	0	
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	
Цільове фінансування	1525	0	0	
Благодійна допомога	1526	0	0	
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	
резерв довгострокових зобов’язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	

резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	
Призовий фонд	1540	0	0	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	
Усього за розділом II	1595	0	0	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	
Векселі видані	1605	0	0	
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	
за товари, роботи, послуги	1615	100	20	
за розрахунками з бюджетом	1620	25	82	
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	
за розрахунками зі страхування	1625	5	0	
за розрахунками з оплати праці	1630	21	3	
за одержаними авансами	1635	15376	16569	
за розрахунками з учасниками	1640	9	9	
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	
за страховою діяльністю	1650	0	0	
Поточні забезпечення	1660	10	10	
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	382	385	
Усього за розділом III	1695	15928	17078	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	
Баланс	1900	8834	8531	

Продовження додатка А

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2023 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1566	6694
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1510)	(5882)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	56	812
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	516	1027
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)

Адміністративні витрати	2130	(1289)	(1272)
Витрати на збут	2150	(120)	(525)
Інші операційні витрати	2180	(616)	(625)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(1453)	(583)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(4693)	(10445)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(14)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(1453)	(583)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	5	5
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(1453)	(583)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	**Код рядка**	**За звітний період**	**За аналогічний період попереднього року**

Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-1453	-583

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	1352	4357
Витрати на оплату праці	2505	337	671
Відрахування на соціальні заходи	2510	138	240
Амортизація	2515	484	610
Інші операційні витрати	2520	821	2426
Разом	2550	3132	8304

Продовження додатка А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2024 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	0	0	
первісна вартість	1001	25	25	
накопичена амортизація	1002	25	25	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	142	
Основні засоби:	1010	7294	6809	
первісна вартість	1011	16722	16370	
знос	1012	9428	9561	
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	
первісна вартість	1016	0	0	
знос	1017	0	0	
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	
первісна вартість	1021	0	0	
накопичена амортизація	1022	0	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	107	107	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	
Гудвіл	1050	0	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	

Інші необоротні активи	1090	0	0	
Усього за розділом I	1095	7401	6916	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	236	179	
Виробничі запаси	1101	57	0	
Незавершене виробництво	1102	0	0	
Готова продукція	1103	0	0	
Товари	1104	179	179	
Поточні біологічні активи	1110	0	0	
Депозити перестрахування	1115	0	0	
Векселі одержані	1120	0	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	69	796	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	
з бюджетом	1135	27	14	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	
з нарахованих доходів	1140	0	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	646	134	
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	100	54	
Готівка	1166	0	0	
Рахунки в банках	1167	100	54	
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов’язань	1181	0	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	
резервах незароблених премій	1183	0	0	

інших страхових резервах	1184	0	0	
Інші оборотні активи	1190	355	438	
Усього за розділом II	1195	1433	1615	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	
Баланс	1300	8834	8531	

Пасив	**Код рядка**	**На початок звітного періоду**	**На кінець звітного періоду**	**На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності**
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5233	5233	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	
Капітал у дооцінках	1405	0	0	
Додатковий капітал	1410	0	0	
Емісійний дохід	1411	0	0	
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	
Резервний капітал	1415	194	194	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-12521	-13974	
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	( )
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	( )
Інші резерви	1435	0	0	
Усього за розділом I	1495	-7094	-8547	
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов’язання	1500	0	0	
Пенсійні зобов’язання	1505	0	0	
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	
Інші довгострокові зобов’язання	1515	0	0	
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	

Цільове фінансування	1525	0	0	
Благодійна допомога	1526	0	0	
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	
резерв довгострокових зобов’язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	
Призовий фонд	1540	0	0	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	
Усього за розділом II	1595	0	0	
III. Поточні зобов’язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	
Векселі видані	1605	0	0	
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов’язаннями	1610	0	0	
за товари, роботи, послуги	1615	100	20	
за розрахунками з бюджетом	1620	25	82	
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	
за розрахунками зі страхування	1625	5	0	
за розрахунками з оплати праці	1630	21	3	
за одержаними авансами	1635	15376	16569	
за розрахунками з учасниками	1640	9	9	
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	
за страховою діяльністю	1650	0	0	
Поточні забезпечення	1660	10	10	
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	

Інші поточні зобов'язання	1690	382	385	
Усього за розділом III	1695	15928	17078	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	
Баланс	1900	8834	8531	

Продовження додатка А

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2024 рік**

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1566	6694
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1510)	(5882)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	56	812
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	516	1027
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0

Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(1289)	(1272)
Витрати на збут	2150	(120)	(525)
Інші операційні витрати	2180	(616)	(625)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(1453)	(583)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(4693)	(10445)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(14)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(1453)	(583)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	5	5
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(1453)	(583)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-1453	-583

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	1352	4357
Витрати на оплату праці	2505	337	671
Відрахування на соціальні заходи	2510	138	240
Амортизація	2515	484	610
Інші операційні витрати	2520	821	2426
Разом	2550	3132	8304